

KATILIM HAKKI ULUSAL VE ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI KORUMA MEKANİZMALARI REHBERİ

Hazırlayan

Işıl Nur KURNAZ PhD (Cand.)

Derleyen

Av. İlhan ÖNGÖR

Bu rehber Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği'nin yürüttüğü Friedrich- Ebert-Stiftung (FES) tarafından desteklenen "İnsan Hakları alanında Eğitici Eğitimi Programı " kapsamında hazırlanmıştır. Bu raporun içeriğinin sorumluluğu tamamıyla Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği'ne aittir.

Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği (AYHED)
Association for Access to the Right to a Fair Trial

Kayalıbağ Mah. Turhan Cemal Beriker Bulvarı
Ziya Algan İşm. K:1 No:206 Seyhan-ADANA
T: +90 533 474 79 33
www.ayhed.org.tr
email: info@gmail.com

Kapak Tasarım: Seyit Ozalit Dijital Baskı Merkezi
Basım Yeri ve Tarihi : ADANA - Mayıs 2024

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM	1
TEORİ VE UYGULAMADA KATILIMCI DEMOKRASİ VE KATILIM HAKKI	1
Katılımcı Demokrasi ve Temel İlkeleri	1
Katılımcı Demokrasi ile İlgili Temel Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri	3
Katılım Hakkını tanıyan metinler:	4
Katılımcılık Hakkının Kullanılmasının Aşamaları	6
Katılımcılığın Araçları	7
Katılımcı Demokraside Sivil Toplumun Rolü.	8
İyi Katılımcılık Örnekleri	8
Yerel Yönetimlerde Sivil Toplumun Katılımcılığı	10
Politika Yapım Aşamaları	12
2. BÖLÜM	14
İnsan Hakları Koruma Mekanizmalarına Erişim Bağlamında Katılım Hakkının İşlevselleştirilmesi	14
ULUSAL İNSAN HAKLARI KORUMA MEKANİZMALARI	14
İDARİ HAK ARAMA MEKANİZMALARI	19
YARGISAL HAK ARAMA MEKANİZMALARI	38
-Anayasa Mahkemesi	38
-Adli-İdari Yargı Kurumları	38
ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI KORUMA MEKANİZMALARI	40
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DENETİM MEKANİZMALARI	40
1-BM ŞART TEMELLİ DENETİM USULLERİ	40
BM İnsan Hakları Konseyi Şikâyet Usulü	40
2- BM SÖZLEŞME TEMELLİ DENETİM USULLERİ (KOMİTELER)	46
Rapor Yoluyla Denetim	48
Bireysel başvuru yoluyla denetim	48
Devletler Arası Şikâyet	50
Soruşturma yoluyla Denetim	50
Türkiye'nin Taraf Olduğu Sözleşmelerin Güncel Durumu	51
Türkiye'nin Bireysel Başvuru Usulünü Kabul Edip Etmediğine Dair Güncel Tablo	52
Türkiye'nin Soruşturma Usulünü Kabul Edip Etmediğine Dair Güncel Tablo	53
AVRUPA KONSEYİ DENETİM MEKANİZMALARI	55
Avrupa Konseyi Denetim Usulleri	56
Lanzarote Komitesi	59
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	63

1. BÖLÜM

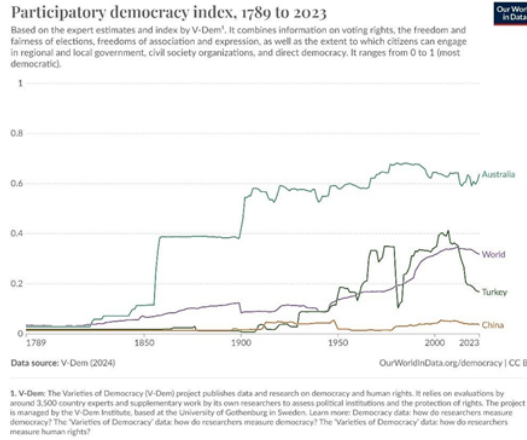
TEORİ VE UYGULAMADA KATILIMCI DEMOKRASİ VE KATILIM HAKKI

Katılımcı Demokrasi ve Temel İlkeleri

Atina demokrasisinden bu çeşitli biçimlerde var olan katılımcı demokrasi, öncelikle vatandaşların hayatlarını etkileyen konularda karar alma sürecine dahil olma fırsatına sahip olması anlamına gelir. Bu fırsatları sağlamak, devletin pozitif bir yükümlülüğüdür çünkü vatandaş katılımı, çoğu durumda, yasal çerçeveler ve politikalar tarafından çok fazla düzenlenmez, bu fırsatları sağlamak ve düzenlemek devletin pozitif edim yükümlülüğü olduğu kadar, iyi niyetine de bağlıdır. Avrupa Konseyi'nin katılımcı demokrasiye yönelik çizdiği çerçeve, vatandaşların menfaatleri ve ihtiyaçlarının, tüm farklı yönetim seviyelerindeki her siyasi karar alma sürecinin odak noktası olması gerektiğini söyler. Konsey'e göre "Vatandaşların endişelerinin değişimin temelini oluşturması demokrasinin kalbidir." Katılımcı süreçler ve katılımcı demokrasi hakkı, vatandaşların endişelerinin ve sivil katılımının, demokratik süreçlere yansımaya olanak tanır ve vatandaşların aktif ve sivil katılımına karar alma süreçlerine yer vererek vatandaşlara değişim için itici güç olma imkânı verir.

Demokrasiyi sadece niceliksel bir oylama ve seçim hakkının ötesine taşıyan ve demokrasiye niteliksel bir içerik katan unsur, onun temsili demokrasiye farklı olarak kurumsallaştırdığı katılımcı demokrasi mekanizmalarıdır. Bu bağlamda katılımcı demokrasiyi, temsili demokrasinin niceliksel ve sayısal tanımının yaratacağı çoğunlukçuluk ve antidemokratik uygulamalar için bir insan hakları ve demokrasi filtresi olarak tanımlamak mümkündür. Temsili demokrasilerde, vatandaşlardan sadece seçimlerde oy kullanarak ve belirli aralıklarla sandığa giderek iradelerini siyasi iktidarın oluşum biçimlerine yansıtılmaları beklenirken, katılımcı demokrasi imkanlarının kullanıldığı bir demokratik rejimde vatandaşlar, sadece seçme ve seçilme hakkıyla ve o dönemle sınırlı kalmayan siyasi imkanlarla, politika yapım süreçlerine etki ederler.

Türkiye, uluslararası ölçekteki katılımcı demokrasi endeksi olan V-Dem 2024 raporunda 0.17 ile en son sıralarda ve dünya ortalamasının altında kalmıştır. 179. ülke arasından 127. sıradadır.¹

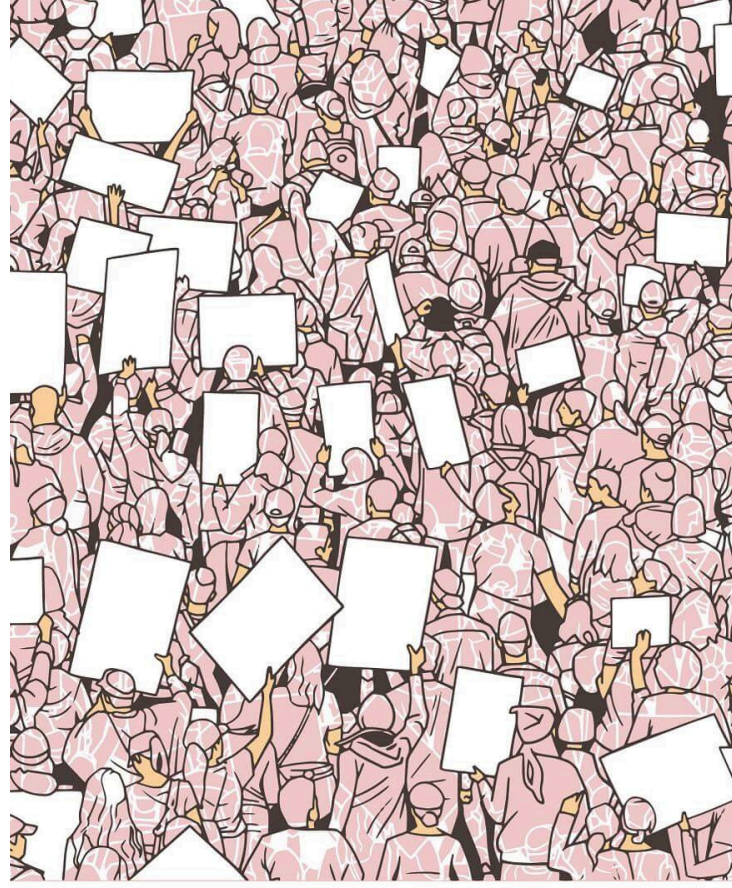
¹ V-DEM, DEMOCRACY REPORT 2024 Democracy Winning and Losing at the Ballot, s.62-63.

Katılımcı demokrasiyi uluslararası bazda ölçen demokrasi endeksleri, katılımcı demokrasinin temel prensipleri ve ölçüm nitelikleri arasında şu ilkeleri sayar:²

1. Katılım ve sivil bağlılık: Bu ilke, kamu yönetimiyle ilgili karar alma sürecinin tüm aşamalarına halkın doğrudan ya da toplum örgütleri aracılığıyla dolaylı olarak katılımının teşvik edilme düzeyini analiz eder.

2. Şeffaflık ve hesap verebilirlik: Bu ilke, bütçe bilgilerinin dolaşımındaki akışkanlık düzeyini ve seçilmiş yetkililerin yerel işler ve kamu kaynaklarının kullanımı konusundaki sorumluluklarını analiz etmeyi mümkün kılar.

3. Kapsayıcılık, eşitlik ve hakkaniyet: Bu ilke, nüfusun ihtiyaçlarının ifade edilmesive dikkate alınmasında vatandaşlar ve bölgeler arasındaki ilişkilerin düzeyinin analiz edilmesini mümkün kılar. Bu hüküm ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi hakların evrensel ilkelerine dayanmaktadır. Ayrıca, gençler, engelliler, kadınlar ve ekonomik aktörler gibi genellikle dışarıda bırakılan hassas grupların ve aynı zamanda periferik ve güvencesiz mahallelerdeki nüfusun dahil edilme düzeyinin değerlendirilmesini mümkün kılar.

4. Etkililik ve verimlilik: Bu ilke, yerel kaynakların (yatırım bütçesi) topluluklar tarafından tanımlanan temel ihtiyaçlara tahsis edilme düzeyinin analiz edilmesi anlamına gelir. Bu ilke aynı zamanda bütçenin oylanması ile uygulanması arasındaki boşluğun azaltılması için bütçenin uygulanma düzeyinin de analiz edilmesini gerektirir.

5. Dayanışma: Bu ilke, kolektif önceliklerin belirlenmesi ve müzakere edilmesi ile ilgili olarak bireysel çıkar ve ihtiyaçların formüle edilmesinde topluluk ve vatandaş katılımının düzeyinin analiz edilmesine olanak tanır. Aynı zamanda, en fazla sayıda dezavantajlı insanın yararına olacak şekilde bu önceliklerin sorumluluğunu üstlenmek için toplumun harekete geçirilmesini ölçmek ve memnuniyet düzeylerini değerlendirmekle ilgilidir.

6. Çaprazlık: Bu durumda, farklı bölgesel düzeyler (özellikle mahalleler, şehirler, belediyeler, departmanlar, iller, bölgeler, ülkeler arasında) arasındaki eklemlenme düzeyini ve yerel girişimler ve politikalar arasındaki tutarlılığın teşvik edilmesini analiz etmeye çalışır.

¹ Bachir KANOUTE, Participatory democracy quality index (PDI) - Framework note on the principles for the application and preparation of the report on participatory democracy, IOPD Africa, January 2022

Katılımcı Demokrasi ile İlgili Temel Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri Avrupa Konseyi, katılımcı demokrasiyle ilgili olarak temel birtakım ögelere yer verir

Sivil kuruluşlar, sivil toplumun örgütlendiği yapılardır. Gruplar, dernekler, hareketler gibi STK'ları kapsar.

Sivil etkinlikler, sivil kuruluşların çalışmalarının bir sonucudur. Kısıtlı bir anlamda, bu faaliyetlerin toplumun hizmetinde olması gerekir.

Sosyal sermaye, tüm 'sosyal ağların' (yani insanların kimi tanıdığı) kolektif değerini ve bu ağlardan kaynaklanan birbirleri için bir şeyler yapma eğilimlerini (yani karşılıklılık normlarını) ifade eder. İnsanların ortak sorunları çözmek için yararlanabilecekleri sosyal güven, norm ve ağ stoklarıdır.

Kaynak: *Avrupa Konseyi "Civil participation in decision-making toolkit"*

Bu aşamada uluslararası hukukta katılımcı demokrasiyi güçlendiren uluslararası belgeler şunlardır:

i. İnsan hakları ve temel özgürlüklerin korunmasına ilişkin sözleşme (ETS No. 5) ve ek protokolleri (bilinen adıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)

ii. Resmî belgelere erişime ilişkin Avrupa Konseyi sözleşmesi (CETS No. 205)

iii. Bakanlar Komitesinin kadınların ve erkeklerin siyasi ve kamusal karar alma süreçlerine eşit katılımı hakkında Rec (2003)3 sayılı üye devletlere tavsiye Kararı

iv. Bakanlar Komitesinin sivil toplum kuruluşlarının yasal statüsü hakkında CM/Rec(2007)14 sayılı üye devletlere tavsiye kararı

v. Sivil Toplumun Karar Verme Sürecine Katılımıyla İlgili Uygulama İlkeleri

vi. Politik Karar Alma Süreçlerine Sivil Katılım Rehberi CM 2017/83: 27 Eylül 2017'de Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından Bakanlar Vekillerinin 1295. Toplantısında kabul edilmiştir.

Katılım Hakkını Tanıyan Metinler:

i. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı: 15 Ekim 1985 tarihinde imzaya açıldı. Türkiye anlaşmayı 21 Kasım 1988'de imzaladı. "Yerel idarelerin güçlendirilmesi, özerkliklerinin savunulması, yerinden yönetim ve demokrasi ilkelerine dayanan bir Avrupa'nın kurulmasının temel temel koşulu" olan Şart, Avrupa Konseyi'nce kabul edildi. Türkiye, Şart'ı 1988 yılında imzaladı. 1991 yılında da 3723 sayılı yasa ile TBMM tarafından onaylanması uygun görüldü ve 1992'de 92/3398 sayılı Bakanlar Kurulu Karar ile onaylandı. (Resmi Gazete: 3.10.1992 - 21364)Yürürlük tarihi ise 1 Nisan 1993 olarak belirlendi. Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın bazı hükümlerini benimserken, bazılarını çekince koydu.

ii. Bir yerel yönetimin işlerine sivil/ vatandaş katılım hakkına ilişkin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ek Protokolü(CETS No. 207): Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı metnini tamamlamak üzere 2009 yılında kamusal yaşama katılım hakkına ilişkin bir Ek Protokol kabul edilmiştir. Protokolün amacı, Şartın Önsözünde yer alan bir ilke olan, herhangi bir kişinin bir yerel makamın işlerine katılma hakkını Şartın kapsamına almaktır. Türkiye henüz bu ek Protokol'e taraf değildir.

iii. Bakanlar Komitesi'nin vatandaşların yerel düzeyde kamusal hayata katılımı üzerine üye devletlere CM/Rec (2001)1Sayılı Tavsiye Kararı

iv. Bakanlar Komitesi'nin vatandaşların yerel kamusal yaşama katılımına ilişkin üye devletlere yönelik CM/Rec(2018)4 sayılı Tavsiye Kararı

v. Bakanlar Komitesi Üye Devletlere Müzakereci/ Katılımcı Demokrasi Hakkında Tavsiye Kararı CM/Rec(2023)c

vi. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 25: Kamu işlerine katılma, oy kullanma ve kamu hizmetlerine eşit erişim hakkı (Madde 25) CCPR/C/21/Rev.1/Add.7

Tüketici olmayan bu uluslararası temel belgeler, ayrıca katılım hakkını tematik anlamda da düzenler. Bu kapsamda katılım hakkının tematik düzenlendiği hak özneleri için çerçeve şu şekilde ifade edilebilir:

Katılım hakkına yönelik sözleşmeler:	Azınlıkların Katılım Hakkı	Çalışanların Katılım Hakkı	Çevresel Konulara Katılım Hakkı
Çocukların Katılım Hakkı	Engelli Kişilerin Katılım Hakkı	Göçmenlerin ve Mültecilerin Katılım Hakkı	Kadınların Katılım Hakkı
	Kalkınma Süreçlerine Katılım Hakkı	Kültürel Yaşama Katılım Hakkı	

Katılımcı demokrasiyi uluslararası bazda ölçen demokrasi endeksleri, katılımcı demokrasinin temel prensipleri ve ölçüm nitelikleri arasında şu ilkeleri sayar:²

- Kamuoyunu bilgilendirmek, politika geliştirme süreci ve içeriği hakkında düzenli olarak güncellenen ve erişilebilir bilgi sağlamak;
- Sivil katılımı teşvik etmek için karar alma sürecinde şeffaf, kullanıcı dostu prosedürler geliştirmek ve bunlara bağlı kalmak;
- Önerileri dinlemek, girdilerine duyarlı olmak ve geri bildirim sağlamak yoluyla katılımcıları diyaloga aktif olarak dahil etmek;
- Katılımcıların anlamlı bir şekilde dahil olabilmeleri için ek kaynaklar (örneğin hibeler, idari hizmetler ve diğer mal veya hizmetler) sağlamak³

Avrupa Konseyi, katılımcılık hakkının analiz edilebilmesi için anahtar soru formülü geliştirmiştir: “CLEAR” kısaltmasıyla karşılanan bu dizinin, katılım hakkını analiz etmek için kullandığı sorular şunlardır:

- Vatandaşlar katılım için gerekli kaynaklara, becerilere ve bilgiye sahip midir? (**Can do?**)
- Vatandaşlar sivil toplum aracılığıyla katılımı güçlendiren bir bağlılık duygusuna sahip midir? (**Like to**)
- Vatandaşlara katılım fırsatı sağlanır mı? (**Enabled to**)
- Vatandaşlar resmi kurumlar veya gönüllü gruplar tarafından sürece dahil edilir mi? (**Asked to**)
- Vatandaşlara görüşlerinin dikkate alındığına dair kanıt sunulur mu? (**Responded to**)

Katılım hakkının kullanılma aşamaları, politika oluşturma ve karar verme süreçlerine katılım bağlamında şu şekildedir:⁴

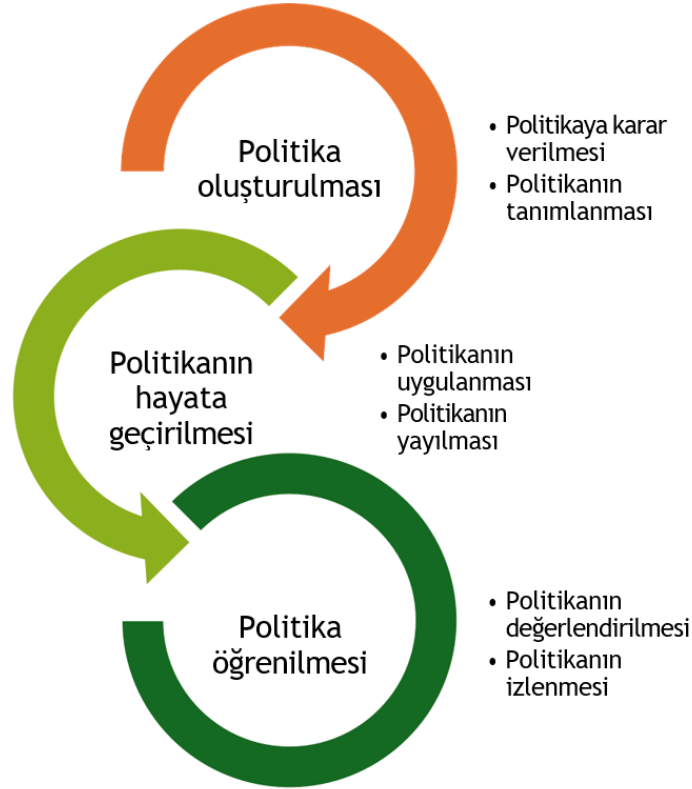
1. **Politika oluşturulması/ formülasyonu (gündem belirleme, taslak hazırlama, karar):**
Politika formülasyonu aşaması tipik olarak yeni bir politika (veya düzenleme) getirme veya mevcut politikayı değiştirme kararıyla başlar. Bu, politika önceliklerinin belirlenmesiyle, genel olarak kamu makamlarının siyasi gündemi olarak veya belirli sektörler için bir tür stratejik planlama süreci içinde yansıtılabilir. Her durumda, politika formülasyonu iş sektörü ve STK'lar gibi toplumun diğer sektörlerinden etkilenebilir ve etkilenmelidir. Ayrıca, kamu makamları farklı fikir ve ihtiyaçların daha iyi anlaşılması için STK'lardan aktif olarak gündemlerine girdi isteyebilir. Buna ek olarak, politika veya yönetmeliklerin somut olarak hazırlanması sürecinde, kamu yetkilileri çeşitli katılım düzeyleri ve yöntemleri (danışma, diyalog, referandum vb.) aracılığıyla toplanan katılım girdilerini dahil edebilir.

³ CIVIL PARTICIPATION IN DECISION-MAKING PROCESSES An Overview of Standards and Practices in Council of Europe Member States, s.19.

⁴ An Overview of Standards and Practices in Council of Europe Member States, s.19.

2. **Politikann hayata geçirilmesi (uygulama, yaygınlaştırma):** Bu aşama, kabul edilen politikanın yürürlüğe konması ve yaygınlaştırılmasını içerir. Sivil katılım bu aşamada birçok önemli role sahip olabilir, ancak en önemlisi STK'lar ve diğer aktörler kendi faaliyetleri yoluyla politika veya yönetmeliklerin uygulanmasına aktif olarak katılabilirler. Kamu makamları da şeffaf bir süreçle onları bir yasa veya politikanın uygulanmasında ortak olarak seçebilir. Bu aşamadaki katılım, STK'larla aktif diyalog veya ortaklık kurulması yoluyla geliştirilebilir. Şeffaflığın ve tarafsız otorite yaklaşımının sağlanması için politika ve yönetmeliklerin resmi olarak uygulanmasına katılanların seçimine yönelik açık ve etkin bir prosedür olmalıdır.
3. **Politikann öğrenilmesi (izleme, değerlendirme):** Bu aşamada, bir politikanın etkinliği ve etkisi izlenir ve değerlendirilir. Bu, yeni bir politika döngüsünü yeniden başlatmak için gereken bilgiyi sağlayabilir. Belirli bir süre sonra politikaların veya düzenlemelerin etkinliğinin değerlendirilmesi izlemenin önemli bir unsurudur. STK'lar bu aşamada önemli bir rol oynayabilir, zira yararlanıcılara doğrudan erişimleri olduğu için bazen hızlı ve daha etkili bir etki izleme sağlayabilirler. Kamu makamları da resmi izleme ve değerlendirme süreçlerinde STK'larla aktif diyalog içinde olabilir ve ya STK'larla ortaklık kurabilir ya da onları resmi sağlayıcı olarak seçebilir. Burada da kamu otoritesinin, eğer bu süreçler kamu otoritesi tarafından yönetiliyorsa, izleme ve değerlendirmeye katılanların seçimi için açık ve etkili prosedürler sağlaması gerekir.

Katılımcılık hakkının aşamaları şu şekilde gösterilir:⁵

⁵ İllustrasyon: Policy Dialogue Manual, Capacity building of civil society to take part in policy dialogue, Bosnia and Herzegovina (Cidi), 2011. 19.

Katılımcılığın Araçları:

Çoğu politika belgesi katılımı, kamu otoritesinin farklı düzeyleri ile halk arasında, bilgilendirme ve dinleme yoluyla ortaklaşa kabul edilen çözümlerin uygulanmasına kadar uzanan bir etkileşim süreci olarak ele almaktadır. Politikanın farklı aşamaları göz önünde bulundurulduğunda, katılımın yoğunluğu ve şekli, aşamaya ve istenen sonuca bağlı olarak değişecektir. Avrupa Konseyi belgeleri ve bazı ülkelere özgü yasal çerçeveler ve uygulamalar aşağıdaki katılım düzeylerini kabul etmektedir: (1) bilgiye erişim, (2) danışma, (3) aktif katılım (ortaklık). Buna ek olarak, katılım ve angajmanın kapsayıcı bir boyutu olarak, işbirliğinin altında yatan bir biçim olan diyalog yoluyla katılım söz konusudur.

Bilgiye erişim, politika süreçleri, taslak belgeler, arka plan belgeleri ve siyasi karar alıcılar hakkında ilgili, doğru ve zamanında bilginin kamuoyuna sunulmasıdır. Bir konuyu anlamak ve çözüm önerileri geliştirmek için araştırma yayınlamak; temel belgelere kapsamlı erişim ve kamuya açık etkinliklerin ve katılım fırsatlarının duyurulduğu, bazen kamu otoritesinin harcamalarını ve politika etkisini izleme imkanı da içeren kamu kurumlarının web siteleri; yaklaşan katılım fırsatlarını duyuran e-posta uyarıları; katılım olanaklarını teşvik etmek için farkındalık artırma kampanyaları; insanların gerçek zamanlı olarak bilgi sahibi olmalarını sağlayan otumlardan, toplantılardan ve tartışmalardan web yayınlarını içerir.

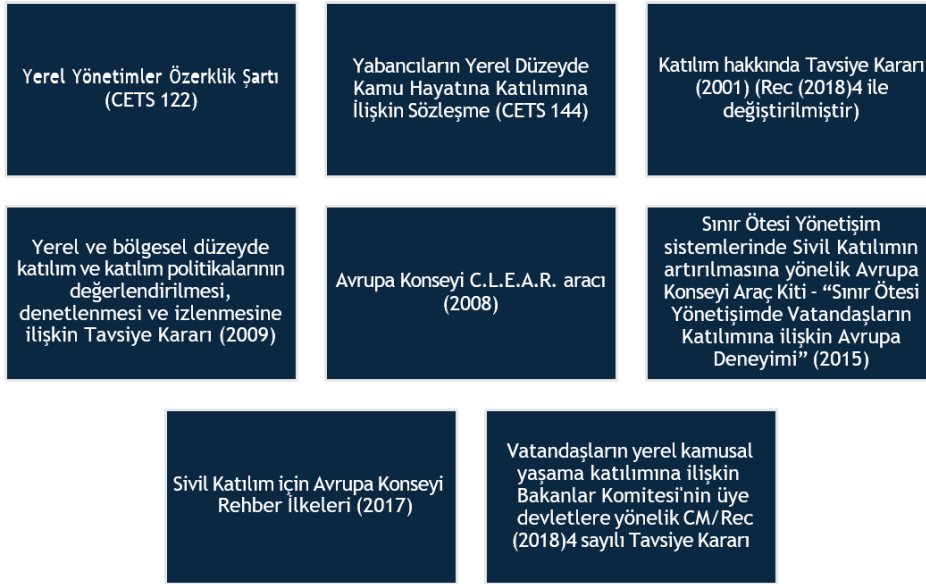
Danışma, Politikanın oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesini kamuoyuyla tartışmak için istişare, çevrimiçi (ör. web platformları) veya yüz yüze toplantılar (ör. odak grup, paneller, kamu tartışmaları, uzman seminerlerini içerir.

Aktif katılım, Politika tercihleri konusunda tavsiyelerde bulunmak üzere daimi veya geçici bir uzman grubu olarak oluşturulan çalışma grubu veya komite; birlikte taslak hazırlama: yasama sürecinin taslak hazırlama bölümlerine aktif katılım, katılımcı bütçeleme gibi birlikte karar alma; STK'lar ve kamu yetkililerinin politikayı uygulamak için bir ortaklık kurduğu stratejik ortaklığı içerir.

Katılımcı Demokraside Sivil Toplumun Rolü

Sivil toplumun tüm gruplarının hükümetin her kademesinde karar alma süreçlerine katılımı, işleyen bir demokratik toplum ve demokratik güvenliğin geliştirilmesi için ön koşullardan biridir. Kritik konularda açık diyaloga olanak tanır, yetkililerin daha iyi kararlar almasını destekler ve yönetişimin güçlendirilmesine katkıda bulunur. Sivil katılım temsili demokrasiyi tamamlar ve destekler. Genel politika tartışmalarında ve günlük kararlarda söz sahibi olduklarını hisseden vatandaşların alınan kararları kabul etme ve daha genel olarak seçilmiş temsilcilerine güvenme olasılıkları daha yüksektir. Bu nedenle bireylerin, sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) ve genel olarak sivil toplumun kamu işlerinin yürütülmesine dahil olması ve bunu yapma konusunda kendilerini güçlü hissetmeleri çok önemlidir.⁶

Avrupa Konseyi'nin üye devletleri için sivil toplumun katılım hakkının teşvik edilmesi ve güçlendirilmesi kapsamında referans alınabilecek belgeleri şunlardır:

İyi Katılımcılık Örnekleri

Derneklerin ve sivil toplumun, siyasi karar alma süreçlerine katılım hakkını mümkün kılan yasal çerçevenin en önemlisi Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'ne (AİHS) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ilgili içtihatlarına göre ifade özgürlüğü (AİHS Madde 10) ve toplantı ve dernek kurma özgürlüğü (AİHS Madde 11)'dir.⁷ STÖ'lerin önemli ve elzem katkılarının politik karar alma sürecinde ayırım yapılmaksızın değerlendirilmesini temin etmek için, bunu mümkün kılacak bir ortam gereklidir. Söz konusu uygun ortam şunları kapsar: hukukun üstünlüğü, temel demokratik ilkelere bağlılık, politik irade, buna uygun mevzuat, açık ve net usuller, uzun vadeli destek ve sürdürülebilir sivil toplum için gerekli kaynaklar ve diyalog ve işbirliği için gereken ortak alanlar. Bu koşullar sayesinde STÖ'ler ve kamu yetkilileri arasında, katılımcı demokrasiyi sağlamak üzere karşılıklı güvene ve anlayışa dayanan yapıcı bir ilişki kurulabilir.⁸

⁶ Avrupa Konseyi, "CIVIL PARTICIPATION IN DECISION- MAKING TOOLKIT"; Council of Europe, CM(2017)83, Guidelines for civil participation in political decision making.

⁷ Avrupa Konseyi, SİVİL TOPLUMUN KARAR VERME SÜRECİNE KATILIMIYLA İLGİLİ İYİ UYGULAMA İLKELERİ

⁸ Avrupa Konseyi, SİVİL TOPLUMUN KARAR VERME SÜRECİNE KATILIMIYLA İLGİLİ İYİ UYGULAMA İLKELERİ s.8.

Sivil toplumun katılım hakkına yönelik temel belge, STK'ların yasal statüsüne ilişkin CM/Tavsiye (2007)14'dir. "STK'ların demokrasi ve insan haklarının geliştirilmesi ve hayata geçirilmesine, özellikle de kamu bilincinin geliştirilmesi, kamu hayatına katılım ve kamu makamlarının şeffaflığı ve hesap verebilirliğinin güvence altına alınması yoluyla yaptıkları temel katkıyı" vurgulamaktadır.

İkinci belge ise INGO'lar Konferansı tarafından geliştirilen Karar Alma Sürecine Sivil Katılım için İyi Uygulama Kodu'dur (2009). Kurallar, Avrupa'daki STK'ların gerçek deneyimlerine dayanarak STK'ların karar alma sürecine aktif katılımı için genel ilkeleri, kılavuzları, araçları ve mekanizmaları tanımlamaktadır. Bu INGO Katılım Kuralları yasal olarak bağlayıcı olmasa da, her düzeyde katılımcı karar alma süreçlerinin geliştirilmesi için ayrıntılı rehberlik sağlar. Kuralların uygulanmasını teşvik etmek amacıyla Bakanlar Komitesi, ulusal makamlara STK'ların karar alma süreçlerine katılımını teşvik edecek eylemlerde bulunurken Kuralları dikkate almaları çağrısında bulunan bir Deklarasyon kabul etmiştir.⁹

STK'ların karar alma süreçlerine her düzeyde katılımının önemi, 2015 tarihli AGİT-DKİHB - Venedik Komisyonu Örgütlenme Özgürlüğü Rehber İlkeleri¹⁰ tarafından da kabul edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nin 2015 raporu da "Devletler, sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) işleyişi için elverişli bir yasal çerçeve de dahil olmak üzere elverişli bir ortamın yanı sıra STK'lar ve yetkililer arasında diyalog, istişare ve işbirliği için sürdürülebilir mekanizmalar oluşturmalıdır" demektedir.¹¹

Katılım hakkından sadece o bölgede oturan vatandaşların katılımı anlaşılmamaktadır. Yabancıların Yerel Düzeyde Kamu Hayatına Katılımına İlişkin Avrupa Sözleşmesi de tarafları, yabancı mukimlerin ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü haklarını kendi vatandaşlarıyla aynı koşullarda garanti altına almakla yükümlü kılar. Buna ek olarak, taraflar Sözleşmenin I. Bölümünün B ve C Kısımlarını uygulamayı, dolayısıyla yabancı mukimleri yerel düzeyde temsil edecek danışma organları kurmayı ve yabancı mukimlere yerel seçimlerde oy kullanma hakkını garanti etmeyi taahhüt edebilirler. Tüm taraflar, yerel kamusal yaşamla ilgili hak ve yükümlülüklerine ilişkin tüm bilgilerin yabancı mukimlerin erişimine açık olmasını sağlamalıdır.¹²

Yukarıdaki temel belgeler tablosunda, Sözleşme'yi bulmak mümkündür.

⁹ Age, s.12.

¹⁰ OSCE-ODIHR – Venice Commission, Guidelines on Freedom of Association, 2015. Available at <http://www.osce.org/odihr/132371?download=true>.

¹¹ CIVIL PARTICIPATION IN DECISION-MAKING PROCESSES An Overview of Standards and Practices in Council of Europe Member States, s.12-14.

¹² Council of Europe, The European Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level, available at: <http://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007bd26>.

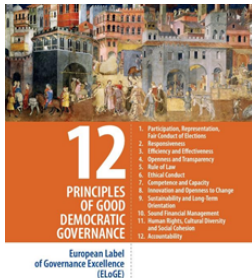
Ülke Örneği 1.:¹³

Ülke	Fransa
Kanun ismi	DATA.ASSEMBLEE-NATIONALE.FR
Katılım düzeyi	Bilgiye Erişim, Danışma
Kurumsal düzey	Ulusal Meclis (Parlamento)
Özel amaç	<ul style="list-style-type: none">• Yasama sürecinin ve Ulusal Meclisin işleyişinin şeffaflığını güçlendirmek;• Vatandaşlar ve temsilcileri arasındaki bağları güçlendirmek;• Vatandaşların görüş ve uzmanlığına başvurmak
Temel/yenilikçi özellikler	<ul style="list-style-type: none">• Vatandaşların tüm yasama sürecini daha iyi anlamalarını sağladı.• Sağlanan verilerden araçlar veya uygulamalar geliştirmelerine ve demokratik tartışmaya katkıda bulunmalarına olanak tanıdı.• 2015 yılı sonuna kadar Ulusal Meclis'ten 800.000'den fazla belge kullanıma sunulmuştur.
	<p>Ekim 2014'te Fransa Ulusal Meclisi Başkanı Claude Bartolone, Açık Hükümet Ortaklığı Eylem Planı'nın bir parçası olarak Meclis verilerinin dijitalleştirilmesi ve açılmasına yönelik bir program açıkladı. Program, verilerin açılmasına ek olarak, parlamento çalışmalarının izlenmesi ve yasa tasarılarının hazırlanması için tedbirler getirmektedir. Programın önerileri http://data.assembleenationale.fr/ web platformu aracılığıyla uygulamaya konulmaktadır. Platformda yasama dosyaları, işlemler ve önerilen değişikliklere ilişkin genel verilerin yanı sıra, her bir milletvekilinin geçmiş yıllarda nasıl oy kullandığına ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Buna ek olarak, her vatandaş, belirli yasa tasarılarından sorumlu raportörler tarafından geliştirilen etki çalışmalarına katkıda bulunabilir ve bunları raporlarına ekleyebilir.</p> <p>Web sitesi, mevcut verilerin yeniden kullanımını kolaylaştırmak ve teşvik etmek için herkes için bir "açık lisans" sağlamaktadır.</p>

Yerel Yönetimlerde Sivil Toplumun Katılımcılığı

Halk katılımının önemi, birçoğu yerel düzeyi ilgilendiren çok sayıda Avrupa Konseyi belgesinde kabul edilmiştir. Tüketici olmayan uluslararası belgeler:

- Bakanlar Komitesi'nin vatandaşların yerel kamusal yaşama katılımına ilişkinüye devletlere yönelik CM/Rec(2018)4 sayılı Tavsiye Kararı¹⁴
- Vatandaşların yerel kamusal yaşama katılımına ilişkin CM/Rec(2018)4 sayılı Tavsiye Kararına İlişkin Açıklayıcı Memorandum¹⁵
- İyi Yönetişim için 12 İlke

1. Katılım, Temsil, Seçimlerin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi
2. Duyarlılık
3. Verimlilik ve Etkililik
4. Açıklık ve Şeffaflık
5. Hukukun Üstünlüğü
6. Etik Davranış
7. Yetkinlik ve Kapasite
8. Yenilikçilik ve Değişime Açıklık
9. Sürdürülebilirlik ve Uzun Vadeli Odaklılık
10. Sağlam Mali Yönetim
11. İnsan Hakları
12. Hesap Verebilirlik

¹³ CIVIL PARTICIPATION IN DECISION-MAKING PROCESSES An Overview of Standards and Practices in Council of Europe Member States, s.21.

¹⁴ <https://rm.coe.int/16807954c3>

¹⁵ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168077df31

Yerel yönetimde sivil katılımın rolü

- Avrupa Konseyi standartları ve çerçeveleri tarafından tanımlandığı üzere, verimli ve etkili yerel yönetim için sivil katılımın rolünü bağlamsallaştırmak
- Yerel bağlamlarda katılım düzeyini anlamak

Mevcut toplumsal bağlamlarını ve her bir paydaşın karar alma sürecine fiili katılım potansiyelini anlamaları konusunda yerel yönetimleri desteklemek

- Katılımı artırmak için benimsenen veya stratejileri desteklemek
- Karar alma sürecinin farklı aşamalarında, farklı katılım düzeyleri için özel stratejilerin ve eylemlerin seçiminde yerel yönetimlere rehberlik etmek.

Ülke Örneği 2: ¹⁶

Ülke	Polonya
Kanun	Katılımcı Bütçeleme
Katılım düzeyi	Aktif katılım/ ortaklık
Kurumsal düzey	Yerel yönetim
Özel amaç	Wroclaw vatandaşlarını kent politikasında daha aktif hale getirmek, buna “vatandaşlara kent hakkı vermek” de denmektedir.
Temel/ Yenilikçi özellikler	Yerel yönetimler vatandaşların ihtiyaçlarını belirleme şansına sahip olur ve buna uygun önlemler alabilir; Vatandaşların şehrin gelişimine ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine aktif olarak katılmalarına izin verilir
	Wroclaw Sivil Bütçesi 2016 çerçevesinde tahsis edilen fon miktarı 25 milyon PLN'dir (yaklaşık 5,87 milyon EUR). Katılımcı bütçeleme, belirli bir şehrin vatandaşlarının bireysel olarak veya bir kuruluş aracılığıyla kamu fonlarının tahsisine dahil olabileceği özel bir süreçtir. Polonya'da katılımcı bütçelemeyi uygulayan ilk şehir Sopot'tur (2011). O tarihten bu yana katılımcı bütçelemeye dahil olan şehirlerin sayısı her geçen yıl artmaktadır. Tek bir model olmadığı ve her şehrin kendi ihtiyaçlarına göre kendi katılımcı bütçeleme modelini oluşturduğu vurgulanmalıdır. Wroclaw'da katılımcı bütçeleme 2013 yılında uygulamaya konmuştur ve istatistiklere göre Polonya'daki en iyi örneklerden biridir.

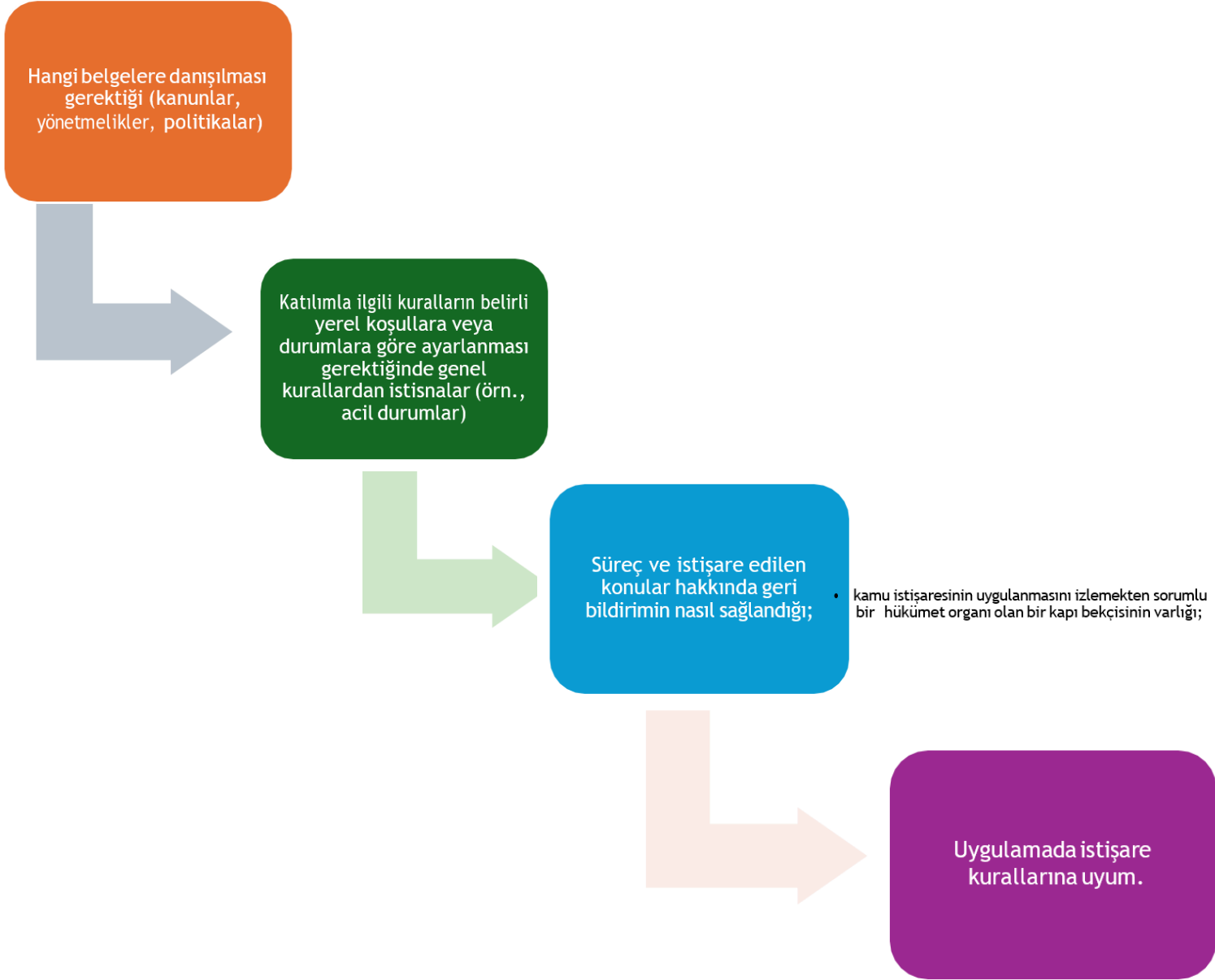
¹⁶ Principles of participatory budgeting in Wroclaw: <http://www.wroclaw.pl/wroclawski-budzet-obywatelski2016-zasady>; More about participatory budgeting in Wroclaw: <http://www.wroclaw.pl/wroclawski-budzetobywatelski-2016-zasady>.

	<p>Temel unsurlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Katılımcı bütçelemenin kente ve karar alıcılara getirdiği faydaların sunulması yoluyla yerel makamların bu sürece olan ilgisinin artırılması; • Projelerin uygulanması için yeterli fonun tahsis edilmesi; • Vatandaşlar arasında farkındalığın artırılması, aktif katılımları için teşviklerin yaratılması; • Uygulamada belirlenen prosedürün takip edilmesinin, özellikle de tüm istişarelerin yapılmasının sağlanması; • İlgili tüm taraflar için halka açık düzenli toplantılar düzenlenmesi.¹⁷
--	--

Politika Yapım Aşamaları

¹⁷ PTablo: CIVIL PARTICIPATION IN DECISION-MAKING PROCESSES An Overview of Standards and Practices in Council of Europe Member States, s.27

¹⁷ PTablo: CIVIL PARTICIPATION IN DECISION-MAKING PROCESSES An Overview of Standards and Practices in Council of Europe Member States, s.27

2. BÖLÜM

İnsan Hakları Koruma Mekanizmalarına Erişim Bağlamında Katılım Hakkının İşlevselleştirilmesi

ULUSAL İNSAN HAKLARI KORUMA MEKANİZMALARI

TBMM BÜNYESİNDE BULUNAN HAK ARAMA MEKANİZMALARI

TBMM Dilekçe Komisyonu

1982 Anayasasına göre dilekçe hakkı; vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancıların kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkıdır. Bu hak hem bireysel hem de toplu olarak kullanılabilir. ¹⁸

Dilekçe hakkının TBMM’deki muhataplarından olan Dilekçe Komisyonu parlamenter denetim sürecinde önemli bir role sahiptir. Ayrıca, Kamu Başdenetçisi adayları ile Kamu Denetçilerini seçen ve Kamu Denetçiliği Kurumunun yıllık raporunu görüşen Dilekçe ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonlarından oluşan Karma Komisyonun sekretaryasını yürütmektedir.

Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkının Kullanılmasına ilişkin 2004/12 numaralı Başbakanlık Genelgesine göre dilekçe hakkı; sorulara cevap alarak bilgi edinmeyi, şikayette bulunarak denetlemeyi, dilek ve öneride bulunarak da demokratik katılımı sağlayan siyasal haklardan biri olup, gerek Anayasa’nın Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı başlıklı 74. Maddesinde, gerekse de 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun kapsamında düzenlenmiştir.

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek kişiler, tüzel kişiler ve Türkiye’de ikamet eden yabancılar karşılıklılık esası gözetilmek ve dilekçelerin Türkçe yazılması kaydıyla başvuruda bulunabilirler.
- Dilekçelerde; dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması zorunlu olup, bu şartlardan birini taşımayanlar ya da belli bir konuyu ihtiva etmeyenler ile yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar incelenemezler.
- Dilekçenin, konusuyla ilgili olmayan bir idari makama verilmesi durumunda, bu makam tarafından yetkili idari makama gönderilir ve ayrıca dilekçe sahibine de bilgi verilir. Yine başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında dilekçe sahiplerine en geç otuz gün içinde gerekçeli olarak cevap verilir.

Komisyon’a Başvuru

Posta yolu ile, fax yolu ile, elektronik ortamda, şahsen başvurmak suretiyle, milletvekilleri vasıtasıyla, TBMM Başkanı tarafından havale edilerek ya da diğer komisyonlar aracılığıyla yapılmakta olup, telefon yoluyla ise başvuru alınmamaktadır.

¹⁸ <https://www.tbmm.gov.tr/ihtisas-komisyonlari/Icerik/ihtisas-komisyonlari-dilekce-komisyonu- hakkında/dilekce-komisyonu/f72877d1-b46e-037b-e050-007f01005610>

E-Dilekçe

- E-devlet üzerinden

Yazılı Başvuru Adresi

- Türkiye Büyük Millet Meclisi
Dilekçe Komisyonu
Halkla İlişkiler Binası A Blok 3. Kat Oda No: A-312
PK:06543 Bakanlıklar / ANKARA

DİLEKÇEDE UYULMASI GEREKEN ŞARTLAR

1 : Dilekçinin Adı Soyadı .

2 : Dilekçinin İmzası.

3 : Tarih.

4 : Açık anlaşılabilir adresi . (ikametgah veya iş)

5 : Dilekçenin belli bir konuyu içermesi ve konu kısmına dilekçenin özünün kısaca yazılması.

6 : Dilekçenin istek ve şikayetlerinin öz ve anlaşılabilir olması.

7 : Dilekçeye konulan ekler resmi belge ise aslı yerine fotokopisinin konulması .

8 : İdari yolların tüketilmiş olması.

9 : Dilekçe konusunun yargı mercilerinin görev alanına girmemesi veya haklarında bu merciler tarafından verilmiş bir karar bulunma

T.C.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU

(Başvuru Formu)

1. Kimlik Bilgileri

Adı: Soyadı: TC Kimlik No:

Adres:

Tel. : Fax: E- Mail:

2. Şikayet Edilen İdare

.....
.....

3. Talebiniz Adli Mercilerin İncelemesine Alındı Mı?

.....

4. Talebinizi Daha Önce İdari Makamlara Yönelttiniz Mi? Hangi Makamlara Başvurduğunuzu Tarihleriyle Bildiriniz? (Başvuruda bulunduğunuzu gösteren belgeleri ve alınan cevabi yazıları başvuru formuna ek yaparak gönderiniz.)

.....
.....
.....

5. Kısaca Dilek veya Şikayetinizi Anlatınız.

(Lütfen temiz okunaklı bir şekilde mavi ya da siyah tükenmez kalemle yazarak kısaca açık ve anlaşılır bir şekilde probleminizi anlatınız. Yazacağınız metin uzunsa ek sayfa kullanabilirsiniz.)

.....
.....
.....

6. Dilekçenize ek olarak sunduğunuz belgeler.

1-

2-

7. Tarih

8. İmza

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı Kanun ile 1990 yılında kurulmuştur. Komisyon TBMM bünyesinde yer alan ihtisas komisyonlarının birisidir. 3686 sayılı Kanun'da Komisyon'un amacı ve görevleri:

Dünya'da ve ülkemizde insan haklarına saygı ve bu konudaki gelişmeleri izlemek suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunu sağlamak ve başvuruları incelemek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun görevleri şunlardır:

- Uluslararası alanda genel kabul gören insan hakları konusundaki gelişmeleri izlemek,
- Türkiye'nin insan hakları alanında taraf olduğu uluslararası andlaşmalarla T.C. Anayasası ve diğer milli mevzuat ve uygulamalar arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek,
- (Değişik: 1/12/2011-6253/41 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen kanun teklifleri ile olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini görüşmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek,
- Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası andlaşmalara, Anayasa ve Kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek,
- İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek,
- Gerektiğinde dış ülkelerdeki insan hakları ihlallerini incelemek ve bu ihlalleri o ülke parlamenterlerinin dikkatlerine doğrudan veya mevcut parlamenter forumlar aracılığıyla sunmak,
- Her yıl yapılan çalışmaları, elde edilen sonuçları, yurtiçi ve dışında İnsan Haklarına saygı ve uygulamaları kapsayan bir rapor hazırlamak.

Komisyon, bakanlıklardan, genel ve katma bütçeli dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteme ve buralarda inceleme yapma, ilgililerini çağırıp bilgi alma, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilme ve Ankara dışında da çalışabilme yetkisine sahiptir.

Komisyon'a başvuru:

Temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasıyla her birey Komisyon'a başvuru yapabilir.

Komisyon'a mektup veya faksla başvuru yapılabilmektedir. 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca, Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen dilekçelerde dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgah adresinin bulunması gerekir. Komisyon'a elektronik postayla yapılan başvurular kabul edilmemektedir.

Belirtilen şartları taşımayan dilekçelerle, belli bir konuyu ihtiva etmeyenler ve yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar incelenmemektedir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun kendiliğinden hareket etme yetkisi vardır ve Komisyon'un inceleme yapması için kendisine daha önce bir başvurunun yapılmış olması zorunluluğu bulunmamaktadır.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Bakanlıklar 06543 Ankara

E-Posta Adresi : insanhaklarikom@tbbm.gov.tr -Elektronik Posta İle Başvuru Alınmamaktadır

Fax : (90) (312) 420 24 92

Gsm : Komisyon Başkanı : (0312) 420 63 70 - 420 63 71

Yasama Uzmanı : (0312) 420 53 99

Komisyon Sekreteryası : (0312) 420 53 93-Telefonla Başvuru Alınmamaktadır

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARI İNCELEME KOMİSYONUNA

ANKARA

Başvuruda Bulunan

Ad-Soyad-TCK :

Adres :

Başvuru Konusu :

AÇIKLAMALAR

1) ...(Bu kısma gerekli açıklamayı maddeler halinde yapabilirsiniz.)

2)

SONUÇ VE TALEP :Yukarıda açıklanan hususlar karşısında 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun insan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek hükmü uyarınca gerekli inceleme ve araştırmanın yapılarak, yine aynı kanun hükmü uyarınca başvuru sonucu veya yapılmakta olan işlem hakkında tarafımıza en geç altmış gün içinde bilgi verilmesini talep ederiz.

Ad-Soyad :

İmza :

Tarih :

EKİ:

1-Var ise itiraza konu olay ile ilgili bilgi ve belgeler

İDARİ HAK ARAMAMEKANİZMALARI

Kamu Denetçiliği Kurumu(Ombudsmanlık)

Kamu Denetçiliği Kurumu, kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem, işlem, tutum ve davranışlarını, insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyen, araştıran ve önerilerde bulunan bir kurum olup 29 Haziran 2012 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile kurulmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşlarının işlemlerini ya da kamu görevlilerinin tutum ve davranışlarını Kamu Denetçiliği Kurumuna şikâyet etmeden önce; ilgili kuruma bu işlem ya da eylemle ilgili itiraz başvurusu yapılmış ve idari başvuru yolları tüketilmiş olmalıdır.

Kuruma yapılan başvuru süresi, idare nezdinde yapılan başvurunun cevabının tebliği tarihinden itibaren 6 ay olup, idarenin başvuruya 60 gün içinde cevap vermemesi durumunda 60 günlük sürenin bitiminden itibaren yine 6 aydır. Bu dilekçe ve idarenin verdiği cevaplar başvuru formuna eklenmelidir.

Başvuru dilekçelerinde başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası, yerleşim yeri, TC vatandaşları için vatandaşlık numarası, yabancılar için pasaport numarası bulunması zorunludur.

Başvurular kuruma doğrudan, posta, elektronik posta veya fax yoluyla gönderilebilir. Fax veya elektronik posta yolu ile yapılan başvuru asılları, 15 gün içinde kuruma gönderilmedikçe geçerli sayılmaz.

Başvurularda kimliğin gizli tutulması talep edilebilir.

Faks veya elektronik posta yoluyla yapılan şikâyet başvurularınıza ait dilekçe asılları, 15 gün içerisinde Kuruma gönderilmez ise başvurunuz geçerli sayılmaz.

E-başvuru yapmanız halinde, başvuru anı itibariyle dilekçe aslına gerek kalmaksızın şikâyet başvurunuz kabul edilmektedir.

Tüzel kişiler ve gerçek kişiler başvuru yapabilmektedir. Tüzel kişilerin başvuru yapabilme imkanı, sivil toplumun katılım hakkını kullanması bakımından önemlidir. Başvuru formları, aşağıda gösterilmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Kavaklıdere Mah.Zeytindali Cad.No:4 Çankaya/ANKARA
E-Posta Adresi : İletisim@ombudsman.gov.tr
Fax : (312) 465 22 65
Gsm : (312) 465 22 00

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
TÜZEL KİŞİLER İÇİN ŞİKÂYET BAŞVURU FORMU

EK-2

Şikâyetçinin	
Unvanı	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Varsa Elektronik tebligat adresi	
Merkezi tüzel kişilik numarası	
Yetkili kişi veya vekilinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Unvanı	
Pasaport No-Kimlik No-Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Şikâyet edilen idare	
2. İlgili idareye başvuru tarihi, idarenin cevap tarihi ve varsa idarenin bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Şikâyet konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Şikâyet konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

*Şikâyet konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
GERÇEK KİŞİLER İÇİN ŞİKÂyet BAŞVURU FORMU

EK-1

Şikâyetçinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Kanunî temsilcisi veya vekilinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Şikâyet edilen idare	
2. İlgili idareye başvuru tarihi, idarenin cevap tarihi ve varsa idarenin bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Şikâyet konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Şikâyet konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

*Şikâyet konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)

TİHEK'in amacı insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere 20/04/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun ile kurulmuştur.

Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı kapsamında başvurular yapılmaktadır. Ayrımcılık yasağı kapsamında başvuru yapılabilmesi için ayrımcılık temelini, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı olması gerekir.

Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. İlgililerin, kuruma başvurmadan önce kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep etmeleri gerekmektedir. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde kuruma başvuru yapılabilmektedir.

TİHEK'e yapılan başvurular posta, elektronik posta ya da fax ile yapılmakta olup, faks veya elektronik posta yoluyla yapılan başvurulara ait dilekçe asılları, on beş gün içinde kuruma gönderilmedikçe başvuru geçerli sayılmaz. Ayrımcılık yasağı kapsamında, Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) kapsamında başvuru yapılabilir.

6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi ile ulusal önleme mekanizması fonksiyonu kapsamında ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri, çocuk ve yaşlı bakım evleri, rehabilitasyon merkezleri, psikiyatri klinikleri gibi alıkonulma yerlerindeki özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişiler Kuruma başvuru yapabilmektedir.

Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde; ihlalden sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında idari para cezası uygulanır. Ayrıca, Kurumun inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerekçesini belirterek istediği bilgi ve belgelerin verilmemesi halinde ilgili kişi ve/veya kurumlar hakkında idari para cezası uygulanır.

Başvurular, şu yollardan biri izlenerek Kuruma ulaştırılabilir: Kuruma gelerek başvuru dilekçe ve eklerinin elden verilmesi suretiyle

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Kocatepe Mah. Yüksel Cad. No: 23 06420, Kızılay-ANKARA
E-Posta Adresi : oninceleme@tihek.gov.tr
Fax : 0 312 422 78 99
Gsm : 0 312 422 78 00

- Kurum tarafından oluşturulan elektronik sistem aracılığıyla (Kurumun web sayfasında “Online Başvuru” linki bulunmaktadır.) <https://ebasvuru.tihek.gov.tr/Giris.aspx>
- e-Devlet sistemi üzerinden kimlik doğrulama yapılarak doldurulacak form yoluyla <https://www.turkiye.gov.tr/turkiye-insan-haklari-ve-esitlik-kurumu-e-basvuru-sayfasi-5890>
Elektronik posta yoluyla iletişim: E-posta: oninceleme@tihek.gov.tr Faks yoluyla İletişim: 0 312 422 78 99

Kuruma illerde valilikler veya ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvuru yapılabilir. Valilik veya kaymakamlıklar, başvuruyu kayıt altına aldıktan sonra doğrudan Kuruma gönderir. Başvuru, Kurumun web internet sitesinde yayımlanan Gerçek Kişiler İçin Başvuru Formu veya Tüzel Kişiler İçin Başvuru Formu doldurulmak suretiyle yapılabilir.” Elektronik posta veya faks yoluyla yapılan başvurulara ait dilekçe asılları, on beş gün içinde Kuruma gönderilmelidir. Aksi halde başvuru geçerli sayılmaz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARIVE EŞİTLİK KURUMU GERÇEK KİŞİLER İÇİN BAŞVURU FORMU

Başvurucunun	
Adı-Soyadı	
Vatandaşlık Kimlik No	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Varsa Kanunî temsilcisi veya vekilinin	
Adı-Soyadı	
Vatandaşlık Kimlik No	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Hakkında başvuru yapılan idare/ taraf	
2. İlgili idareye/ tarafa başvuru tarihi, idarenin/ tarafın cevap tarihi ve varsa idarenin/ tarafın bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Başvuru konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Başvuru konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

Başvuru konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
TÜZEL KİŞİLER İÇİN BAŞVURU FORMU

Başvurucunun	
Unvanı	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Varsa Elektronik tebligat adresi	
Merkezi tüzel kişilik numarası	
Yetkili kişi veya vekilinin	
Vatandaşlık Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Unvanı	
Pasaport No-Kimlik No-Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Hakkında başvuru yapılan idare/ taraf	
2. İlgili idareye/ tarafa başvuru tarihi, idarenin/ tarafın cevap tarihi ve varsa idarenin/ tarafın bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Başvuru konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Başvuru konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

*Başvuru konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu

Bilgi Edinme başvurusuyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanununda öngörülen sebeplere dayanılarak verilen kararları incelemek ve kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak kararlar vermek üzere; Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur.

Bilgi edinme istemi reddedilen başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kurula itiraz edebilir. İtiraz yazılı olarak yapılır. Kurul, bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir.

4982 sayılı Kanundabelirtilen süreler içinde, kurum ve kuruluşlar tarafından başvuru sahibine olumlu veya olumsuz herhangi bir cevap verilmemesi halinde başvuru, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca otuz günün geçmesiyle reddedilmiş sayılır. Bu durumda başvurusu reddedilmiş sayılan başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce dava açma süresinin başladığı tarihten itibaren on beş gün içinde Kurula yazılı olarak itiraz edebilir. Kurul, bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir. Kurula itiraz, başvuru sahibinin idari yargıya başvurma süresini durdurur.

Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerinden yararlanırlar. Bu kapsamdaki başvurular Türkçe olarak yapılır. Karşılıklılık ilkesi kapsamında bulunan ülkeler Dışişleri Bakanlığınca Resmi Gazetede ilan edilir.

Başvuru sahiplerinin Kurula başvurularını yazılı olarak ve posta yolu ile yapmaları ve itiraz dilekçelerine itiraz edilen Kuruma yapılmış bilgi edinme başvurusuna dair dilekçe sureti ile olması durumunda söz konusu Kurumdan gelmiş cevabi yazı suretinin eklenmesi gerekmektedir. Elektronik posta ya da faks yoluyla yapılan başvurular ile gerekli evrak suretleri eklenmemiş başvurular işleme konulmamaktadır. Gerekli hallerde başvuru sahibine ulaşılabilmesi amacıyla itiraz dilekçelerinde telefon numaralarına yer verilmesinde fayda bulunmaktadır.

Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Adalet Bakanlığı, Vekaletler Caddesi No:6 C Kapısı,
İç Kapı No:B-47 06659
Tel : 0 312 549 52 20

BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULUNA

İtiraz Eden:

Başvurunun Yapıldığı Kurum veya Kuruluş:

Kurum veya Kuruluşa Başvuru Tarihi:

Kurum veya Kuruluşun Cevap Tarihi:

İtirazın Konusu:

**Ad-Soyad
İmza Tarih**

Adres :

Telefon No :

EKİ:

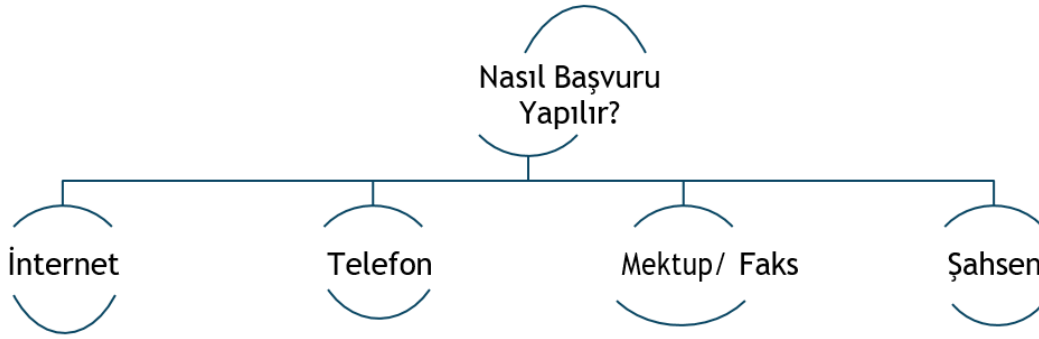
- 1- Kurum veya kuruluşa yapılan bilgi edinme başvurusu sureti,
- 2- Kurum veya kuruluştan gelen cevabi yazı sureti,
- 3- Avukat aracılığıyla yapılan başvurularda vekâletname sureti,
- 4-Tüzelkişi başvurularında bilgi edinme başvurusu ve itiraz dilekçesinde imzası bulunan yetkili/yetkililerin yetki belgesi ya da imza sirküleri sureti,
- 5- Sendika şubesi başvurularında genel merkez tarafından verilmiş şube yetki belgesi sureti.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi(CİMER)

CİMER, “Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi” ifadesinin kısaltmasıdır. Anayasa tarafından güvence altına alınan dilekçe ve bilgi edinme haklarının kullanımını kolaylaştırmak için oluşturulmuş dünyanın en büyük kamuoyu iletişim platformudur. CİMER, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığının sorumluluğunda yürütülen bir kamu hizmetidir. CİMER, başvuruların yapıldığı ve takip edildiği elektronik sistemin adı olup başvurular sistemde kayıtlı yaklaşık 60 bin idari birimden ilgili olan kamu kuruluşuna gönderilerek işleme alınır ve yine işleme alan kurum tarafından cevaplanır. CİMER, dilekçe ve bilgi edinme haklarının kullanımının yanı sıra “katılımcı yönetim” anlayışı çerçevesinde kamu politikalarına yönelik her türlü görüş ve önerilerin de iletebileceği bir platformdur.

CİMER’e aşağıdaki şartları taşıyan HERKES başvuru yapabilir.

- Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları
 - Ayırt etme gücüne sahip 12 yaşını doldurmuş kişiler
 - Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları
 - Mavi kartlılar/çifte vatandaşlık sahipleri
 - Ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar başvuru yapabilmektedir.
- Yabancılar (Karşılıklılık esas çerçevesinde): Uluslararası sözleşmeler uyarınca karşılıklılık esas çerçevesinde yabancılar, Türkçe yazılması koşuluyla başvuru yapabilmektedir.
- Özel Hukuk Tüzel Kişileri • Özel hukuk tüzel kişileri yetkili kişi aracılığıyla tüzel kişinin unvanı, adresi, yetkili kişinin imzası, varsa merkezi tüzel kişilik numarası ve yetki belgesi ile birlikte başvuru yapabilmektedir.
- Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişilerin 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu hükümleri uyarınca kamu kurumlarından talep edecekleri bilgi veya belgelerin kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olması gerekmektedir.

İnternet: www.cimer.gov.tr • “Başvuru Yap” butonu tıklanarak T.C. Kimlik Numarası, ad- soyad, doğum tarihi, kimlik seri numarası ve cep telefonu bilgileri girildikten sonra başvuru sahibinin cep telefonuna gönderilen onay kodunun doğrulanması ile birlikte başvuru sahibi başvuru ekranına yönlendirilmektedir.

Telefon: Başvuru sahibi ALO 150 telefon hattını arayarak CİMER başvurusu yapabilmektedir. • Başvuru sahibi ALO 150'yi aradığında bulunduğu ilin Valilik bünyesindeki CİMER personeli telefonunu cevaplamakta ve yönlendirici sorularla kişinin başvurusunu kayıt altına alarak ilgili kamu kurumuna doğrudan yönlendirebilmekte veya ön değerlendirme için başvuruyu Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına aktarabilmektedir.

Mektup/ Faks: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına hitaben yazılacak mektup ve faks başvuruları, "www.iletisim.gov.tr" adresinde belirtilen yazışma adresine gönderilerek başvuru yapılabilmektedir. Mektup ve faks başvurularında başvuru sahibinin adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. Kimlik Numarası, (diğer ülke vatandaşları için pasaport numarası veya yabancı kimlik numarası) yerleşim yeri ve/veya iş adresi, iletişim bilgileri (telefon, e-posta) ve imzasının bulunması zorunludur.

Şahsen: Başvuru sahipleri, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, bölge müdürlükleri ve iletişim büroları, yurt dışı temsilcilikleri, bakanlık, valilik ve kaymakamlıklarda oluşturulan halkla ilişkiler bürolarına şahsen müracaat ederek başvuru yapabilmektedir.

CİMER'in kapsamında hangi kurumlar vardır?

- Cumhurbaşkanlığı Merkez Teşkilatı
- Cumhurbaşkanlığı Ofisleri, Kurullar ve Bağlı Başkanlıklar
- Bakanlıklar
- Valilikler
- Kaymakamlıklar
- Üniversiteler
- Bağlı, İlgilive İlişkili Kurum ve Kuruluşlar
- Belediyeler (Büyükşehir, İl ve İlçe Belediyeleri)
- İl Özel İdareleri CİMER kapsamında başvuru yapılabilen kurum ve kuruluşlardır.

CİMER'in kapsamı dışındaki kurumlar hangileridir?

- Türkiye Büyük Millet Meclisi
- Mahkemeler
- Sayıştay
- Cumhuriyet Başsavcılıkları
- Kamu Denetçiliği Kurumu
- Yüksek Seçim Kurulu
- Hakimler ve Savcılar Kurulu
- Dernek ve Vakıflar
- Şirketler
- Muhtarlıklar

CİMER İletişim Bilgileri

Posta Adresi	: T.C. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi 06560 Beştepe-Ankara
İnternet Adresi	: www.cimer.gov.tr
Fax	: (90) (312) 473 64 94 - 150
Gsm	: (90) (312) 590 20 00

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

Toplumda ve kamu görevlilerinde insan hakları bilincini geliştirmek, insan haklarını korumak, ihlal iddialarını incelemek ve araştırmak, insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının önündeki engeller ile hak ihlallerine yol açan sosyal, siyasi, hukuki ve idari nedenleri incelemek, araştırmak ve bunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmak üzere,2 Kasım 2000 yılında illerde “İl İnsan Hakları Kurulu” ile ilçelerde “İlçe İnsan Hakları Kurulu” oluşturulmuş olup, kurullar ulaşılan sonuçları konusuna göre Cumhuriyet savcılıklarına ya da ilgili idari makamlara iletmek ve sonucunu takip etmekle görevlidir.

Kurula başvurular illerde valilik yazı işleri müdürlüğü, ilçelerde kaymakamlık yazı işleri müdürlüğünde oluşturulan danışma ve başvuru masalarına, dilekçeyle, telefonla, elektronik posta veya şehrin değişik yerlerine konulan İnsan Hakları Başvuru Kutuları aracılığıyla veya sözlü olarak yapılabilir.

İl ve İlçe Kurullarına yapılan başvurular kurul gündemine alınmakta ve konularına göre kanunlarda belirtilen zamanaşımı süreleri çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Kurul tarafından alınan kararlar ile yapılan işlemler başvuru sahibine otuz gün içinde bildirilmektedir.

İl ve İlçe Kurullarına yapılacak başvurulara ilişkin başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

**İL/İLÇE İNSAN HAKLARI KURULLARINA BAŞVURU
FORMU**

1- İhlalin olduğu tarih?				2- İhlalin olduğu yer?			
Tarih				İl:			
	Gün	Ay	Yıl	İlçe:			
				Köy:			
				Mahalle:			
3-İhlalin Gerçekleştiği Yer:							
4- Şikayet edilen kurum?				Bölüm?			
Bakanlık							
Valilik							
Kaymakamlık							
Adliye							
Özel İdare							
Belediye							
Eğitim ve Öğretim Kurumu							
Sağlık Kurumu							
Sosyal Hizmet Kurumu							
Emniyet							
Jandarma							
Ceza ve Tutukevi							
Diğer (belirtiniz).....							
5- İhlal edilen hak hangisidir? (Birden çok seçenek işaretlenebilir.)							
Adil Yargılanma Hakkı				Konut Dokunulmazlığı			
Ailenin Korunması Hakkı				Mülkiyet Hakkı			
Ayrımcılık Yasası				Örgütlenme Hürriyeti			
Bilim ve Sanat Hürriyeti				Özel Hayatın Gizliliği			
Çalışma ve Sözleşme Hürriyeti				Sağlık ve Hasta Hakkı			
Çevre Hakkı				Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyet			
Dilekçe Hakkı				Sosyal Güvenlik Hakkı			
Din ve Vicdan Hürriyeti				Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı			
Eğitim ve Öğrenim Hakkı				Vatandaşlık Hakkı			
Engelli Hakları				Yaşam Hakkı			
Haberleşme Hürriyeti				Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti			
İfade Hürriyeti				Zorla Çalıştırma Yasası			
İşkence ve Kötü Muamele				Diğer(Belirtiniz)			
Kişi Hürriyeti ve Güvenliği							
6- Başvuru konusu ile ilgili başvuru alan başka bir kurum var mı?							
EVET		Var ise açıklayınız:					
HA YIR							
7- Başvuru konusu ile ilgili verilmiş adli veya idari kararlar var mı?							
Adli karar var							
İdari karar var							

Hem adli hem de idari karar var		
Yok		
8- Başvuru konusu ile ilgili varsa verilmiş yargı kararları nelerdir?		
Takipsizlik Kararı		Para ve Hapis Cezası
Yetkisizlik veya Görevsizlik Kararı		Davamın Reddi
Beraat		Davamın Düşmesi
Para Cezası		Yok
Hapis Cezası		Diğer (Belirtiniz)
9- Başvuru konusu ile ilgili devam eden dava var mı?		
EVET		
HAYIR		
10- Başvuru konusu ile ilgili varsa verilmiş idari kararlar nelerdir?		
Uyarma		Meslekten Men
Kınama		Memurluktan Çıkarma
Aylıktan Kesme		Ceza Tayinine Mahal Olmadığı (CTMO)
Kademe veya Derece İlerlemesinin Durdurulması		Diğer (Belirtiniz)
11- Başvuru konusu ile ilgili devam eden idari soruşturma var mı?		
EVET		
HAYIR		
12- Şikayet konusu ile ilgili başvurulabileceği halde başvurulmayan başka adli / idari yol var mı?		
EVET		
HAYIR		
Bilinmiyor		
13- Başvuru amacı nedir? (Birden çok seçenek işaretlenebilir.)		14- Başvuruyu destekleyen deliller var mı?
Kayıtlara Geçmesi		Doktor Raporu
Hakların İadesi		Görgü Tanığı
Yanlışlığın Düzeltilmesi		İdari Karar
Sorumlu/Sorumluların Cezalandırılması		Yargı Kararı
Yöntem ve bilgi desteği almak		Yok
Diğer (Belirtiniz)		Diğer (belirtiniz)
15- Cinsiyet?		
ERKEK		
KADIN		
16- Aylık Ortalama Gelir:		17- Bitirilen Yaş:
18- Eğitim Durumu?		19- Medeni Hal?
Okur-Yazar değil		Hiç evlenmedi
Okuryazar/Okul Bitirmedi		Evli
İlkokul		Boşandı
İlköğretim		Eşi öldü
Ortaokul/dengi		20- Tâbiyet?
Lise/dengi		T.C.
Yüksekokul veya fakülte		Yabancı (belirtiniz)
Yüksek lisans, doktora		

21- İş Durumu? (Duruma uygun tek seçeneği belirtiniz)			
İşsiz ve bir mesleği olmayın		Müdür veya orta düzey yönetici	
Vasıfsız işçi veya hizmetli		Genel müdür veya üst düzey yönetici	
Vasıflı işçi		Yargı Mensubu	
Memur veya yönetici olmayan persone		Ordu Mensubu	
Emniyet Mensubu		Ev hanımı	
Şirket sahibi veya ortağı		Öğrenci	
Serbest meslek(Doktor, Avukat, Mühendis vb.)		Emekli	
Esnaf/Sanatkar		İrad sahibi	
Tarım, Orman, Balıkçılık		Çalışamaz Halde Olan	
Diğer (belirtiniz).....			
Kişisel Bilgiler:		Temsilcinin veya Yakının:	
Ad - Soyad		Ad - Soyad	
İkametgah Adresi		İkametgah Adresi	
Telefon Numarası		Telefon Numarası	
Faks Numarası		Faks Numarası	
E-mail adresi		E-mail adresi	
Tarih		Tarih	

Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme Ve Değerlendirme Merkezi

Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme ve Değerlendirme Merkezi (kısa adıyla JİHİDEM) Jandarma sorumluluk bölgesinde veya Jandarmayla ilişkili olarak, görevlerin icrası esnasında meydana gelebilecek insan hakları ihlalleri iddialarıyla ilgili şikâyet ve müracaatları belli bir sisteme göre kabul etmek, bu iddiaları araştırmak, iddiaların doğruluğu halinde hukuki çerçevede adli ve idari soruşturma yapılmasını başlatmak, yapılan işlemlerle ilgili gelişmelerden ve sonucundan başvuru sahibine bilgi vermek ve bu çalışmaların kamuoyuna açıklanmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

JİHİDEM'e hak ihlaline maruz kalındığına inanan herkes kendi adına, yakınları ya da başkaları adına başvuruda bulunabilmekte olup başvurular, ad, soyad, TC Kimlik Numarası, imza, ikamet ya da iş adresi belirtilmek suretiyle, şahsen, telefon ya da posta yolu ile yapılabilmektedir.

İddia edilen eylemin JİHİDEM'e konu olabilmesi için;

- Eylemi yapan kişinin Jandarma personeli olması,
- Bu Jandarma personeline yasalarla öngörülen bir görevin verilmiş olması,
- Eylemin görevin ifası sırasında icra edilmesi veya göreviyle ilgili olması,
- Bu eylemin insan onurunu incitici olması veya temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunması,
- Bu eylemin Türk Ceza Kanununa, diğer Kanunlara veya ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere göre suç teşkil etmesi,
- Ayrıca başvurunun, iddia edilen olayın meydana geldiği tarihten itibaren suçun nev'ine göre kanuni süresi içinde yapılmış olması gerekmektedir.

JİHİDEM'e başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme ve Değerlendirme Merkezi İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Jandarma Genel Komutanlığı Korg. Hulusi Sayın Kışlası 06500
Beştepe/ANKARA
Fax : 0 312 212 84 63
Gsm : 0 312 456 11 56

JANDARMA İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞINA			
BAŞVURU SAHİBİNİN			
ADI*		TC KİMLİK NO/PAS APORT NO*	
SOYADI*		UYRUĞU:	
YAŞI**		CİNSİYETİ**	
CEP TELEFONU ***		İŞ VEYA İKAMET TELEFONU**	
ADRESİ*			
ÖĞRENİM DURUMU**		MESLEĞİ**	
DİĞER İLETİŞİM BİLGİLERİ (E-Posta, Yakınının İletişim Bilgileri)**			
OLAYIN OLDUĞU			
YER		TARİH	
İL*		İLÇE*	
OLAYIN ÖZETİ*			
(Biliniyorsa olayın yeri, tarihi ve saati, hakkında ihbar ve şikâyetle bulunulan kolluk görevlisi veya görevlilerinin adı-soyadı, görevi ve diğer tanıtıcı bilgiler, tanık ve olay hakkındaki diğer bilgiler)			
Tarih***			
Bildirim Yapının İmzası***			
İHBAR VEYA ŞİKÂYETİ ALAN BÜRO			
Görevli Personel:		Tarih:	İmza :

İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu

Kolluk Gözetim Komisyonu, kolluk şikâyet sisteminin daha etkili ve hızlı işlemlerini sağlamak, saydamlığını ve güvenilirliğini geliştirmek üzere, kolluk görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçlardan veya disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarından dolayı idarî merciler tarafından yapılan ya da yapılması gereken iş ve işlemlerin merkezî bir sistemde kayıt altına alınması ve izlenmesi amacıyla 22 Mayıs 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6713 sayılı kanun ile oluşturulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır.

Kolluk Gözetim Komisyonuna yapılan İhbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ilgili olduğu kişi veya olayların belirtilmesi, iddiaların ciddî bulgu ve belgelere dayanması, dilekçe sahibinin adı, soyadı ve imzası ile iş veya yerleşim yeri adresinin ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının doğru olarak bildirilmesi zorunludur.

Başvuru şartlarını taşımadığı, doğrudan veya yapılan araştırma sonucunda anlaşılan ihbar ve şikâyetlerle ilgili olarak, soruşturma izni vermeye yetkili mercilerce veya disiplin amirlerince, işlem yapılmaz ve bu durum ihbar veya şikâyette bulunan kişilere bildirilir.

İddiaların sıhhatinin şüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması hâlinde adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresinin ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının doğruluğu şartı aranmaz; işleme konulmayan ihbar ve şikâyetlerle ilgili bilgiler de merkezî kayıt sistemine işlenir.

İhbar veya şikâyette bulunan kişilerin kimlik bilgileri gizli tutulur.

Kolluk Gözetim Komisyonuna başvurular telefon, mektup, fax ve elektronik posta yolu ile yapılabilmektedir.

Kolluk Gözetim Komisyonuna başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Kavaklıdere Mah. Atatürk Blv. No:191 B Blok 06580
Çankaya/ANKARA
Tel : 0 312 422 45 12-45 13

KOLLUK PERSONELİ HAKKINDA İHBAR/ŞİKÂYET FORMU**BAŞVURU SAHİBİNİN**

ADI*		TC KİMLİK NO./PAS APORT NO*	
SOYADI*		UYRUĞU:	
YAŞI**		CİNSİYETİ**	
CEP TELEFONU ***		İŞ VEYA İKAMET TELEFONU**	
ADRESİ*			
ÖĞRENİM DURUMU**		MESLEĞİ**	
DİĞER İLETİŞİM BİLGİLERİ (E-Posta, Yakınının İletişim Bilgileri)**			
OLAYIN OLDUĞU			
YER		TARİH	
İL*		İLÇE*	
OLAYIN ÖZETİ* (Biliniyorsa olayın yeri, tarihi ve saati, hakkında ihbar ve şikâyette bulunulan kolluk görevlisi veya görevlilerinin adı-soyadı, görevi ve diğer tanıtıcı bilgiler, tank ve olay hakkındaki diğer bilgiler)			
Tarih***			
Bildirim Yapanın İmzası***			
İHBAR VEYA ŞİKÂYETİ ALAN BÜRO			
Görevli Personel:		Tarih:	İmza :

YARGISAL HAKARAMA MEKANİZMALARI

-Anayasa Mahkemesi

-Adli-İdari Yargı Kurumları

Yargısal hak arama mekanizmalarında katılım hakkının kullanılması stratejik dava yoluyla yargı süreçlerine katılım, müdahillik, 3. taraf başvurusu şeklinde olabilir.

Örnek: Amicus Curiae/Mahkemenin Dostu: Amicus curiae bir davanın tarafı olmadan mahkemeye karara esas teşkil edecek nitelikte bilgi, belge ve uzmanlık görüşü sunan kişi ya da kurumların katılımının sağlanması demektir. Anayasa Mahkemesi de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadını izleyerek incelemekte olduğu Hasan Gülünay dosyasında sivil toplum kuruluşları tarafından amicus curie sıfatıyla hukuki görüş sunulmasını kabul etmiştir.

Örnek: Hukuk Muhakemeleri Kanunu md. 113'te tanınan bir imkân olarak topluluk davası: Dernekler ve diğer tüzel kişiler, statüleri çerçevesinde, üyelerinin veya mensuplarının yahut temsil ettikleri kesimin menfaatlerini korumak için, kendi adlarına, ilgililerin haklarının tespiti veya hukuka aykırı durumun giderilmesi yahut ilgilileri gelecekteki haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi için dava açabilir.

Örnek Katılım:

Birleşmiş Milletler'den İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme konusunda Danıştay'a uzman görüşü:
“Türkiye'nin gidişatı tersine çevirmesi ve tarihin doğru tarafında yer alması için çok geç değil”

Expert opinion to the Council of State of Türkiye on the withdrawal from the Istanbul Convention (Turkish version)

20 Ağustos 2022

Danıştay'ın Saygıdeğer Başkanı,

BM kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, sebepleri ve sonuçları Özel Raportörü (SRVAW)¹; BM kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılık Çalışma Grubu (WGDAW)²; BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi (CEDAW Komitesi)³ olarak sizlere hitap etmekten onur duyuyoruz.

Bu bağlamda; Danıştay 10. Dairesinin 19 Temmuz 2022 tarihli kararına ve Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nden (bundan böyle İstanbul Sözleşmesi olarak anılacaktır) çekilmeye dair 3718⁴ sayılı (20 Mart 2021 tarihinde yayımlanan) Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ilgili tartışmalara dair uzman görüşümüzü sunuyoruz.

Türkiye, kadınlara yönelik şiddeti açıkça tanımlayan ve ev içi şiddet de dahil olmak üzere kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi için kapsamlı bir çerçeve sunan tek uluslararası anlaşma olan İstanbul Sözleşmesi'ni hem imzalayan (11 Mayıs 2011'de) hem de onaylayan (14 Mayıs 2012'de) ilk ülkedir. Bu dönemde Türkiye Hükümeti, İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye'nin öncülüğünde hazırlanmış olmasından gurur duyduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, birçok Türk paydaş için İstanbul Sözleşmesi'nin neden Türkiye'nin kimliğiyle, istekleriyle ve aynı zamanda Türkiye'nin bölgesel ve küresel düzeyde eşitlik, çeşitlilik ve kapsayıcılık konusunda ilham kaynağı olarak hedeflenen rolü ile doğası gereği bağlantılı olduğunu ve olmaya devam ettiği anlaşılabilir.⁵

Örnek Katılım: EŞİK Platformu'nun İstanbul Sözleşmesi ile ilgili açılan davalarda AYM'ye bireysel başvuru usulünün vatandaşlar tarafından işletilmesine yönelik oluşturduğu Bireysel Başvuru Formu modülü :

https://lesik.org.tr/ls/2547/li/ISTANBUL_SOZLESMESI_AYM_BB-1.pdf

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİREYSEL BAŞVURU FORMU

[Form doldurulurken dikkat edilmesi gereken hususlar ve bireysel başvuru hakkında ayrıntılı bilgi için tıklayınız.](#)

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59 uncu maddesine göre hazırlanmıştır.

Başvuru formunun, İçtüzüğü'nün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenmesi ve aynı maddede belirtilen belgelerin ya da onaylı örneklerinin başvuru formuna eklenmesi gerekmektedir. Başvuru formu, okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde resmî dilde hazırlanmalıdır.

I. GENEL BİLGİLER VE DİZİ PUSULASI

A. Başvurucu Sayısı

: 1

B. Başvuru Tarihi :

28.04.2023

C. Başvurucunun Anayasa Mahkemesi önünde devam eden başka bir başvurusu varsa numarası:

Bu konuda başka bir başvuru bulunmamaktadır.

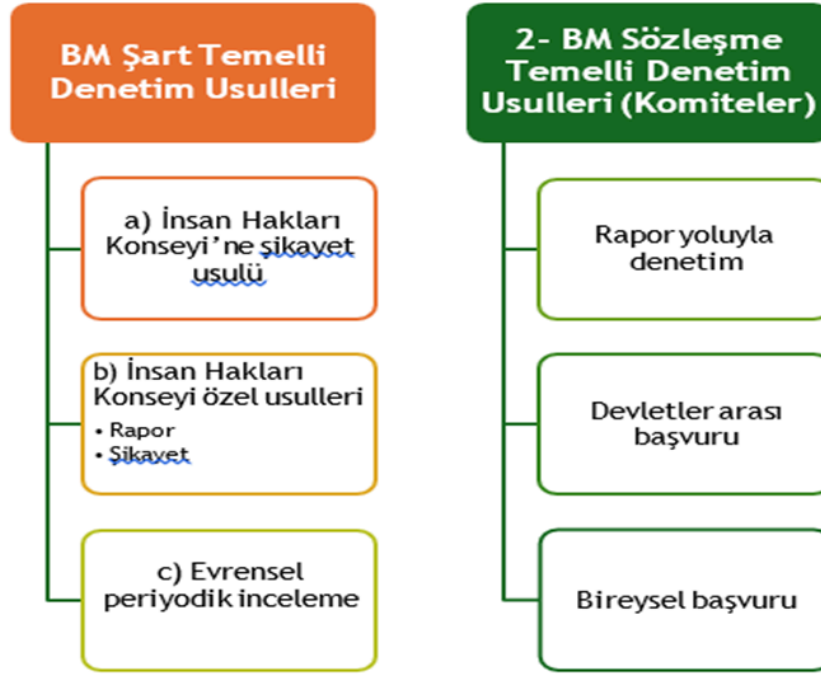
D. Başvuru Dizisi Pusulası

- Başvuruda ileri sürülen iddiaların temellendirilmesi için gerekli görülen belgelerin tarih sırasına göre numaralandırılarak her bir belgenin ana başlıklar hâlinde aşağıdaki kısma yazılması gerekmektedir (İçtüzük 60/3).
- Bireysel başvuru dosyaları kararın verildiği yılı takip eden yıldan başlamak üzere bir (1) yıl sonra imha edilir. Bu nedenle başvuru evrakının onaylı suretlerden oluşturulmasına dikkat edilmesi önerilir.
- Belgelerin eksiksiz ve okunaklı olması gerekmektedir.
- Göndereceğiniz belgelerle ilgili aşağıdaki kurallara KESİNLİKLE UYULMALIDIR:
 - * Belgeleri tarih sırasına göre çok kısa ve özlü bir şekilde tanımlayarak düzenleyiniz.
 - * Sayfaları sırasına göre numaralandırınız.
 - * Belgeleri birbirine tutturmak için zımba, ataş, yapıştırıcı bant kullanmayınız.

20 Mart 2021 tarihinde 3718 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nden (İstanbul Sözleşmesi olarak anılacaktır) çekilme kararı verilmiştir. Bu kararın yürütmesinin durdurulması ve iptali amacıyla başvuru Türkiye İşçi Partisi adına 23.03.2021 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığına karşı tarafımızca Danıştay'da dava açılmıştır. (sy) Danıştay 10. Daire Başkanlığının 2021/1514 Esas sayılı dosyasıyla açılan davaya 25.06.2021 tarihinde davalı tarafça cevap dilekçesi sunulmuştur. (sy) Danıştay 10. Dairesinin 28.06.2021 tarihli kararıyla yürütmenin durdurulması talebinin reddine karar verilmiştir. (sy) Tarafımızca 09.09.2021 tarihinde davalı tarafın ilk cevap dilekçesine karşı beyan dilekçesi sunulmuştur. (sy) Tarafımızca 27.09.2021 tarihinde YD talebinin reddine karşı itiraz dilekçesi sunulmuştur. (sy) Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 17.12.2021 tarihli kararıyla YD talebinin reddine karşı itirazlarımızın reddine karar verilmiştir. (sy) Davalı tarafından 13.10.2021 tarihinde cevaba cevap dilekçemize karşı cevap dilekçesi sunulmuştur. (sy) Danıştay Başsavcılığı tarafından 07.03.2022 tarihinde görüş sunulmuştur. (sy) Tarafımızca 20.05.2022 tarihinde savcı görüşüne karşı beyan dilekçesi sunulmuştur. (sy) Danıştay 10. Dairesinin 2021/1514 E. 2022/3217 K. sayılı 14.06.2022 tarihli kararıyla davanın reddine karar verilmiştir. (sy) Tarafımızca 02.09.2022 tarihinde red kararının bozulması, yürütmenin durdurulması, kararın iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması kararı verilmesi talepli temyiz başvuru dilekçesi sunulmuştur. (sy) Tarafımızca 05.09.2022 tarihinde ek temyiz dilekçesi sunulmuştur. (sy) Davalı tarafça 25.10.2022 tarihinde temyiz dilekçemize karşı cevap dilekçesi sunulmuştur. (sy) Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2022/3473 Esas sayılı 19.12.2022 tarihli kararıyla temyiz talebimizin reddine, kararın onanmasına kesin olarak karar verilmiştir. (sy) Karar 31.03.2023 tarihinde UETS yoluyla tarafımıza tebligat gönderilmiştir. (sy)

ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI KORUMA MEKANİZMALARI

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DENETİM MEKANİZMALARI

1-BM ŞART TEMELLİ DENETİM USULLERİ

a) BM İnsan Hakları Konseyi Şikâyet Usulü

Bir şikâyetin İnsan Hakları Konseyi tarafından incelenebilmesi için, söz konusu şikâyetin, sistematik nitelik taşıyan ağır insan hakları ihlallerine ilişkin olması gerekmektedir. İnsan Hakları Konseyi'nin şikâyet prosedürü, tüm Birleşmiş Milletler Üye Devletlerindeki tüm insan haklarını ve tüm temel özgürlükleri ele alan tek evrensel şikâyet prosedürüdür. Herhangi bir birey, birey grubu veya sivil toplum kuruluşu şikâyette bulunabilir.

Hangi Konuda?

- Şikâyet, sistematik nitelik taşıyan ağır insan hakları ihlallerine ilişkin olmalıdır.
- Tekil insan hakları ihlallerine ilişkin başvuru yapılamaz.

Kim/ler başvurabilir?

- İnsan hakkı ihlali mağduru birey ya da birey grupları
- İhlallerle ilgili güvenilir ve doğrudan bilgi sahibi olan birey, birey grupları, hükümet dışı kuruluşlar, STÖ'ler (bilginin delillerle desteklenebilir olması, bir duyumdan ibaret olmaması gerekir.)

Kime Karşı Başvuru ?

- Birleşmiş Milletler üyesi 193 Devletten biri aleyhine başvuru yapılır.

Başvuru Koşulları

- Açıkça siyasi saikle yapılmamış olmalı ve Birleşmiş Milletler Şartı, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi ve diğer insan hakları hukuku belgeleri ile bağdaşmaz olmamalı
- İhlal iddialarına dayanak teşkil eden olaylara ilişkin bilgi içermeli ve hangi hakların ihlal edildiği belirtilmeli
- Dili hakaretamiz olmamalı. Ancak diğer koşulları içeren bir şikayet, söz konusu ifadeler silinerek kabul edilebilir
- İddialar sadece medya haberlerine dayanmamalı
- İnsan hakları alanında bir özel usul, bir sözleşme organı veya başka bir Birleşmiş Milletler veya benzeri bölgesel şikayet mekanizması tarafından halihazırda ele alınmamış olmalı
- Etkisiz olmadığı ve makul olmayan ölçüde uzamadığı sürece, iç hukuk yolları tüketilmiş olmalıdır.

Nasıl başvurulur?

- Başvuru, internet sitesinde bulunan formun doldurularak posta yoluyla gönderilmesi gerekmektedir.
- BM'nin altı resmi dilinden birinde (Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca) yazılı yapılmalı.
- İlgili olayların (iddia edilen mağdurların isimleri, tarihler, yer ve diğer kanıtlar dahil olmak üzere) mümkün olduğunca ayrıntılı bir anlatımını içermeli ve 15 sayfayı geçmemeli.

Online/ Çevrimiçi:

Şikayetinizin kriterlere uygun olduğunu düşünüyorsanız, en hızlı şekilde işleme alınması için çevrimiçi gönderim formunu doldurmanız gerekir. Sisteme girmek için:

<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/hrc-complaint-procedure-index>

Şikâyet Prosedürü Birimi - İnsan Hakları Konseyi Şubesi OHCHR

Palais Wilson Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Ofisi CH-1211 Cenevre 10, İsviçre

İnsan Hakları Konseyi Şikayet Prosedürü artık şikayetlerin e-posta yoluyla gönderilmesini kabul etmemektedir.

Human Rights Council

Complaint Procedure Form

- You are kindly requested to submit your complaint in writing in one of the six official UN languages (Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish) and to use these languages in any future correspondence;
- Anonymous complaints are not admissible;
- It is recommended that your complaint does not exceed eight pages, excluding enclosures.
- You are kindly requested not to use abusive or insulting language.

I. Information concerning the author (s) of the communication or the alleged victim (s) if other than the author

Individual Group of individuals NGO Other

Last name:

First name(s):

Nationality:

Address for correspondence on this complaint:

Tel and fax: (please indicate country and area code)

E-mail:

Web site:

Submitting the complaint:

On the author's own behalf:

On behalf of other persons: (Please specify:.....)

II. Information on the State concerned

Name of the State concerned and, as applicable, name of public authorities responsible for the alleged violation(s):

III. Facts of the complaint and nature of the alleged violation(s)

The complaint procedure addresses consistent patterns of gross and reliably attested violations of all human rights and all fundamental freedoms occurring in any part of the world and under any circumstances.

b) İnsan Hakları Konseyi'nin Özel Usulleri

İnsan Hakları Konseyi Özel Prosedürleri TEMATİK HAK alanında veya ÜLKE TEMELLİ çalışan bağımsız insan hakları uzmanlarıdır:

- ziyaretler yoluyla ülkelerdeki durumu izlerler;
- insan hakları ihlali iddialarına ilişkin şikayetler üzerine harekete geçerler;
- tematik çalışmalar yürütür ve uzman istişareleri düzenler;
- uluslararası insan hakları standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunurlar;
- savunuculuk faaliyetlerinde bulunmak ve kamuoyunda farkındalık yaratmak;
- Hükümetlere teknik işbirliği için tavsiyelerde bulunur.

1-Rapor

Özel Usuller kapsamında görev yapan özel raportörler, bağımsız uzmanlar ve çalışma grupları “ülke ziyaretleri” düzenler, kendi çalıştıkları görev alanları içinde o ülke ile ilgili öneri ve tavsiyelerini içeren bir rapor hazırlarlar.

2-Şikâyet

Bir insan hakları ihlalinin kendilerine bir şikâyet başvurusu ile iletilmesi üzerine, doğrudan ilgili Hükümet ile temasa geçerek, müdahalede bulunabilirler. Bu müdahale Hükümete gönderilen bir mektup ile gerçekleşir. Örneğin, Türkiye'deki kadın örgütlerinin Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörü 'ne ulaşarak kendisinin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının iptaline yönelik davaya müdahil olmasını istemeleri gibi. Tekil insan hakları ihlalleri ile ilgili başvurular ile gerçekleşmiş ya da gerçekleşme ihtimali yüksek bulunan insan hakları ihlalleri ile ilgili şikayetlere bakılır. **ACİL ÖNLEM BAŞVURULARINI İNCELER.**

Kim/ler başvurabilir?

İddia edilen ihlallerin mağduru olduğunu iddia eden veya bu iddialar hakkında güvenilir bilgiye sahip olduğunu iddia eden

- Bireyler
- Birey veya topluluk grupları
- Sivil toplum kuruluşları
- Ulusal insan hakları organları

Kime karşı başvurulur ?

- Birleşmiş Milletler üyesi herhangi bir devlet (belirli insan hakları sözleşmelerini onaylamış olmasına gerek yok)
- Hükümetler arası kuruluşlar
- İşletmeler de dahil olmak üzere devlet dışı aktörler
- Ne hakkında Başvurulur ?
- Geçmişteki insan hakları ihlalleri
- Henüz gerçekleşmemiş ancak gerçekleşme riski yüksek olan ihlaller için acil başvuru çağrısı
- Uluslararası insan hakları normları ve standartlarına uymayan mevzuat, politika veya uygulamalar

Başvuru Koşulları

- İç hukuk yollarının tüketilmesi aranmaz.
- İnceleme için, devletin belirli bir sözleşmeye taraf olması aranmaz.
- İddialar güvenilir olmalı; sadece kitle iletişim araçları tarafından yayılan haberlere dayanmamalı.
- Diğer uluslararası ve bölgesel şikayet prosedürlerine paralel işletilebilir.
- Şikayet özel usulün görev ve yetkisi kapsamına girmeli.

Şikayetin içermesi gereken bilgiler:

1. Mağdurların kim olduğu (güvenlik ve benzeri gerekçelerle kimliği gizli tutulması istenebilir.)
2. İhlali gerçekleştiren kişilerin kim olduğu
3. Mağdurdan farklı ise, şikayeti yapanın kim olduğu (bu bilgi gizli tutulacak ve ilgili Devlet ile paylaşılmayacaktır)
4. İhhalin yerine, tarihine ve nasıl gerçekleştiğine dair ayrıntılı bilgi

Çevrimiçi başvuru aracı:

<https://spsubmission.ohchr.org/>

Yazılı başvuru için:

OHCHR-UNOG

8-14 Avenue de la Paix

1211 Geneva 10

Switzerland

c) Evrensel Periyodik İnceleme (EPİ)

Birleşmiş Milletler üyesi her Devletin aynı ölçütlerle değerlendirildiği bir denetim usulü olan Evrensel Periyodik Gözden Geçirme usulü Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 15 Mart 2006 tarih ve 60/251 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Evrensel Periyodik İncelemenin amacı 'BM üyesi her devletin insan hakları yükümlülüklerini ve sözlerini yerin getirip getirmedığının tarafsız ve güvenilir bilgilere dayanarak incelenmesi'dir.

EPİ süreci Tüm BM üyesi ülkelerin 5 yılda bir Birleşmiş Milletler Şartı, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi ve Hukuki yükümlülükler esas alınarak birbirlerine tavsiye verdiği bir denetleme mekanizmasını ifade eder.

Temel İlkeler

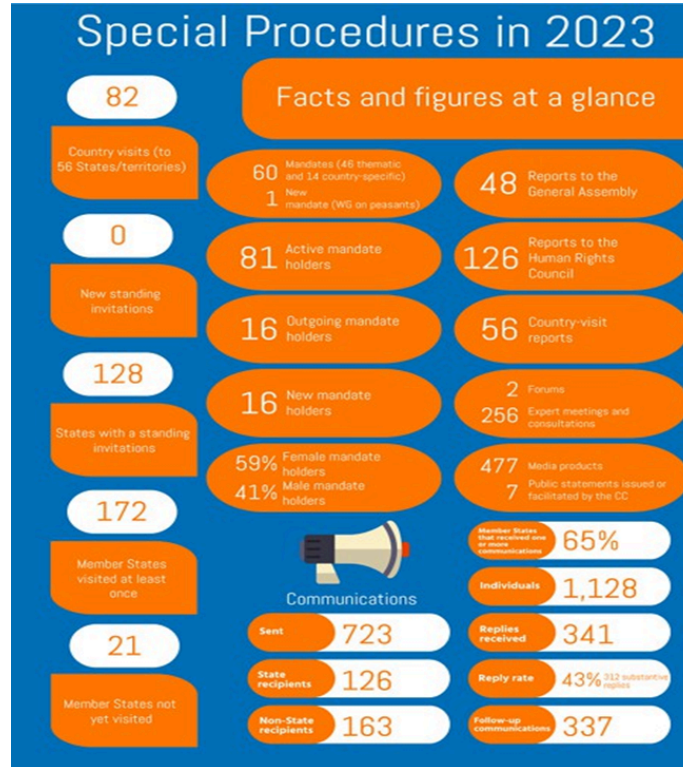
Evrensel Periyodik İnceleme (EPİ) sürecine üç temel ilke rehberlik etmektedir.

Evrensellik: Tüm Birleşmiş Milletler üyesi devletler için geçerlidir. Bu ilke, her devletin değerlendirmeye tabi olması demektir.

Seçici olmama: Belirli ülkelere odaklanmama, bunun yerine tüm üye devletlerin insan hakları gelişmelerini değerlendirmektir.

Nesnellik: İncelemelerin tarafsız, adil ve güvenilir olmasını ifade eder.

2023 tarihli Birleşmiş Milletler istatistiklerine göre özel usullere yönelik veriler şu şekildedir:

Özel usuller kapsamında toplam 82 ülke ziyareti yapılmış, toplam 723 iletişim gönderilmiştir. Özel usullerin çalışma konularını güncel olarak takip için: <https://spinternet.ohchr.org/ViewAllCountryMandates.aspx?Type=TM> Özel usullere başvuru yapmak için bu sayfa ziyaret edilmelidir: <https://spsubmission.ohchr.org/en/verify>

2- BM SÖZLEŞME TEMELLİ DENETİM USULLERİ (KOMİTELER)

BM Sözleşmeleri ve Denetim organları olan Komiteler

BM İnsan Hakları Sözleşmesi	Sözleşmeye Dayalı Denetim Usullerini Uygulayan İlgili Komite
Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme	İnsan Hakları Komitesi
Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi
Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	Çocuk Hakları Komitesi
Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme	İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi
İşkenceye Karşı Sözleşme	İşkenceye Karşı Komite
Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Sözleşme	Tüm Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi
Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme	Engelli Hakları Komitesi
Herkesin Zorla Kayıp Edilmeye Karşı Korunmasına İlişkin Sözleşme	Zorla Kaybedilme Komitesi
Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme	
Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme	
Savaş Suçlarına ve İnsanlığa Karşı Suçlara Kanuni Zamanaşımı Sınırlaması Uygulanmamasına Dair Sözleşme	

Sözleşmelerin Denetim Organları olan Komiteler, uluslararası sözleşmelere dayanarak kurulmuşlardır. Taraf devletlerin bu milletlerarası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerine uygun davranıp davranmadıklarını denetlerler.

DENETİM USULLERİ

- ✓ Rapor yoluyla denetim
- ✓ Bireysel başvuru yoluyla denetim
- ✓ Devletler arası şikayet
- ✓ Soruşturma yoluyla denetim

Komite	Sözleşmesi	Bireysel Başvuru	Devletlerarası Başvuru	Soruşturma	Periyodik Rapor
İrk Ayrımcılığı Komitesi	İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET
İnsan Hakları Komitesi	Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	EVET	EVET	YOK	EVET
Ekonomik ve Sosyal Haklar Komitesi	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET
Kadına Karşı Ayrımcılığı Önleme Komitesi	Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	EVET	HAYIR	EVET	EVET
İşkence Karşıtı Komite	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol	EVET	EVET	EVET	EVET
Çocuk Hakları Komitesi	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	EVET	EVET	EVET	EVET
Göçmen İşçiler Komitesi	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme	HAYIR	HAYIR		EVET
Engelli Hakları Komitesi	Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme	EVET	HAYIR	EVET	EVET

Rapor Yoluyla Denetim;

- Devletlerin komiteye periyodik rapor sunmasını ifade eder.
- Komite, taraf devletin de olduğu bir oturumda delegasyon olarak raporu inceler.
- Oturum öncesinde ilgili STK ve BM kuruluşları dilenir.
- Sonuç gözlemleri, kaygı ve tavsiyeler yayımlanır.

Bireysel başvuru yoluyla denetim;

Kimler Başvurabilir?

- İlgili Sözleşme'deki haklarının ihlal edildiğini iddia eden birey ya da birey grupları
- Kişinin yazılı onayı olması koşuluyla, onun adına bir üçüncü kişi
- Bazı koşullarda, mağdur onay verebilecek durumda değilse, 3. kişi onay olmadan da başvurabilir. (ör: bir zorla kaybetme mağduru ya da mahpus adına yakını)
- Onay alamama sebepleri açıklanmalı!

Ne zaman başvuru yapılmalı?

- İç hukuk yolları tüketildikten sonra en kısa sürede.
- Bazı durumlarda, başvurunun uzun bir süre (yıllar sonra) sonra yapılması, **başvuru hakkının kötüye kullanılması** olarak değerlendirilmesine ve kabul edilemez bulunmasına yol açabilir.

Kime Karşı Başvurulur?

- Mağdurun yargı yetkisi içinde bulunduğu devlete karşı başvurulur.
- Başvuru için iki koşul gerekir:

- 1.Devlet ilgili Sözleşmeye taraf olmalı.
- 2.Devlet İnsan hakları sözleşmesinin İhtiyari Protokolünü onaylayarak veya bireysel başvuru usulünü düzenleyen ilgili sözleşme maddesi uyarınca beyanda bulunarak Komite'nin bireysel başvuru alma yetkisini tanımış olmalı.

Başvuru Koşulları nelerdir?

Olaylar, taraf Devletin Komitenin bireysel başvuru alma yetkisini tanımamasından sonra gerçekleşmeli veya ihlal bu tarihten sonra da devam etmeli.

Başvuru isimsiz olmamalı. İsimsiz başvurular kabul edilmez. (Mağdur ve/veya başvuru sahibi, Komitenin nihai kararında kimliğin açıklanmamasını talep edebilir.)

Aynı başvuru bir Sözleşme Organı ya da bir uluslararası/bölgesel insan hakları mekanizması tarafından incelenmiş/inceleniyor olmamalı. (BM İnsan Hakları Komitesi için özel durum –ICCPR İhtiyari Protokol Art. 5/2)

İç hukuk yollarının tüketilmesi

- Komiteye başvurmadan önce taraf Devlette -en yüksek derecedeki başvuru mercii de dahil olmak üzere- mevcut ilgili tüm hukuk yollarının tüketilmiş olması gerekir.
- Bir hukuk yolunun etkinliğine ilişkin sadece şüphe düzeyinde değerlendirmeler, bu yolun tüketilmesi yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.
- Bu yolların makul olmayan bir şekilde uzayacağını ya da etkisiz kalacağını ya da başvurana açık olmadığını kanıtlarsa, iç hukuk yollarının tüketilmesine gerek olmayabilir. Başvurucu neden bu kuraldan muaf tutulması gerektiğini açıklamalıdır.

Başvuru Süreleri

İç hukuk yollarının tüketildiği andan itibaren:

İnsan Hakları Komitesi - Usul kuralı 96(c): 5 yıl sonra ve başka bir uluslararası usulün tamamlanmasından 3 yıl sonra yapılan başvuru hakkın kötüye kullanılması sayılabilir.

- Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi – 1 yıl
- Çocuk Hakları Komitesi (İhtiyari protokol) – 1 yıl
- Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi – 6 ay
- Diğer komitelere başvurmak için belirli bir zaman sınırı yok.

İşkenceye Karşı Komite, belirli bir süre sınırı uygulamasa da, “makul olamayacak kadar uzamış” bir süreden sonra eline geçen mektupları kabul etmeyeceğini belirlemiştir.

İç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra Kadına Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi'ne yapılacak bireysel şikayetlere yönelik belirli bir zaman zarfına bu usulleri getiren İhtiyari Protokollerde yer verilmemiştir. Öte yandan, bireysel şikayetler, temel bir kural olarak, iç hukuk yollarının tüketilmesini izleyen makul bir zaman zarfında yapılmalıdır.

Başvuru içeriği nasıl olmalıdır?

- Temel kişisel bilgiler (mağdurun ismi, uyuğu, doğum tarihi, mail adresi vs., başvuru 3. kişi adına yapıldıysa bu kişinin onayı, varsa gizlilik talebi)
- Başvurunun hangi devlet aleyhine yapıldığı
- Şikayetin temelini oluşturan olayların kronolojik anlatımı
- İhlal iddiaları
- İhlal edildiği iddia edilen Sözleşme maddeleri
- Taraf devletten talep edilen giderim/telafi biçimleri
- İç hukuk yollarını tüketmek için atılan adımların detayı
- Bir başka uluslararası inceleme ya da çözüm yoluna başvurulup başvurulmadığı
- İddia ve argümanlarla ilgili tüm belgeler (özellikle taleplerle ilgili ulusal makamların verdiği idari ve yargısal kararlar)
- Resmi dilde değilse, belgelerin özet ya da tam tercümesi
- Belgeler kronolojik sıralı, numaralandırılmış ve içeriği ayrıntılı tarif edilmeli.
- Şikayet (ekler hariç) 50 sayfayı aşmamalı (+ 20 sayfa ise max. 5 sayfalık özet)
- BMİHYK tarafından talep edilen ek bilgi, belge en geç 1 yıl içinde sunulmalı.

Başvurunun Usuli İncelemesi

Başvurunun Kaydı -Kabul edilebilirlik incelemesi

- Kişi adına başvurulmuş ise, onay alınmış mı?
- Şikayetçi, iddia konusu ihlalin mağduru mu? (doğrudan ve bireysel olarak etkilenmiş mi?)
- Şikayet sözleşmede korunan bir hakka ilişkin mi? Ratione materiae
- Komitenin, halihazırda ulusal mahkemelerce hükme bağlanmış olaylar ve delilleri mi incelemesi talep ediliyor? Temyiz mercii olmadığı unutulmamalı!
- Şikayet yeterince gerekçelendirilmiş mi?
- Olaylar ilgili sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra mı gerçekleşmiş? Ratione temporis
- Aynı şikayet bir başka uluslararası mekanizma önüne götürülmüş mü?
- Erişilebilir tüm iç hukuk yolları tüketilmiş mi?
- İlgili devletin koyduğu şikayeti incelemeye engel bir çekince var mı?
- Şikayet başvuru usulünü istismar etmeye yönelik mi ?

Başvurunun Sunulması

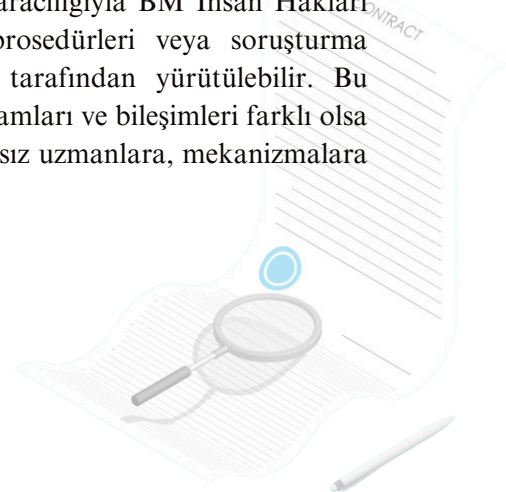
- Online başvuru portalı: <https://complaints.ohchr.org/Home/TBType>
- Elektronik olarak gönderilmesinin imkansız olduğu gerekçelendirilmedikçe kağıt başvuru işleme alınmaz.
- Başvuru, BM dillerinden birinde (İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca, Arapça, Çince) yapılmalı.

Devletler Arası Şikayet

Devletlerarası şikayet denetim mekanizmasına dört sözleşmede yer verilmiştir. Bunlar Irk Ayrımcılığının Kaldırılması Sözleşmesi, Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, İşkenceye karşı Sözleşme ve Göçmen İşçilerin Haklarının Korunması Sözleşmesidir.

SORUŞTURMA YOLUYLA DENETİM

İzleme, bilgi toplama ve soruşturmalar, özellikle Yüksek Komiser'in yetkisi altında veya Güvenlik Konseyi kararıyla barış operasyonlarının bir parçası olarak kurulan saha varlıkları aracılığıyla BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından veya İnsan Hakları Konseyi'nin özel prosedürleri veya soruşturma komisyonları gibi diğer Birleşmiş Milletler mekanizmaları ve organları tarafından yürütülebilir. Bu mekanizmalar farklı zaman dilimlerinde faaliyet gösterebilir ve görevleri, kapsamaları ve bileşimleri farklı olsa da, aynı izleme ilkelerini ve metodolojisini uygularlar. OHCHR ayrıca bağımsız uzmanlara, mekanizmalara ve organlara sekreteryaya desteği de sağlamaktadır.

Türkiye'nin Taraf Olduğu Sözleşmelerin Güncel Durumu:

Ülke	Sözleşme Adı	Sözleşme Kısaltması	İmza Tarihi	Onay, Katılma, Halefiyet Tarihi
Türkiye	Türkiye İşkence ve Diğer Zalimane İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme	CAT	25 Ocak 1988	02 Ağu 1988
Türkiye	Türkiye İşkenceye Karşı Sözleşmenin İhtiyari Protokolü	CAT-OP	14 Eyl 2005	27 Eyl 2011
Türkiye	Türkiye Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	CCPR	15 Ağu 2000	23 Eyl 2003
Türkiye	Türkiye Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeye Ek Ölüm Cezasının Kaldırılmasını Amaçlayan İkinci İhtiyari Protokol	CCPR-OP2-DP	06 Nis 2004	02 Mar 2006
Türkiye	Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Türkiye Sözleşmesi	CED		
Türkiye	Türkiye Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme kapsamında devletlerarası iletişim prosedürü	CED, Art.32		
Türkiye	Türkiye Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	CEDAW		20 Ara 1985 (a)
Türkiye	Türkiye Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme	CERD	13 Ekim 1972	16 Eyl 2002
Türkiye	Türkiye Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	CESCR	15 Ağu 2000	23 Eyl 2003
Türkiye	Türkiye Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme	CMW	13 Ocak 1999	27 Eyl 2004
Türkiye	Türkiye Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	CRC	14 Eyl 1990	04 Nis 1995
Türkiye	Türkiye Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmalarına İlişkin İhtiyari Protokol	CRC-OP-AC	08 Eyl 2000	04 May 2004
Türkiye	Türkiye Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol CRC-OP-SC	CRC-OP-SC	08 Eyl 2000	19 Ağu 2002
Türkiye	Türkiye Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme	CRPD	30 Mar 2007	28 Eyl 2009

Türkiye'nin Bireysel Başvuru Usulünü Kabul Edip Etmediğine Dair Güncel Tablo:

Ülke	Sözleşme Adı	Sözleşme Kısaltması	Bireysel Başvuru	Kabul Durumu
Türkiye	İşkenceye Karşı Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CAT, Art.22	Evet	02 Ağu 1988
Türkiye	Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol	CCPR-OP1	Evet	24 Kas 2006
Türkiye	Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeye Karşı Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CED, Art.31	-	
Türkiye	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi İhtiyari Protokolü	CEDAW-OP	Evet	29 Ekim 2002
Türkiye	Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CERD, Art.14	N/A	
Türkiye	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye ek ihtiyari protokol	CESCR-OP	Hayır	
Türkiye	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CMW, Art.77	Hayır	27 Eylül 2004
Türkiye	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol	CRC-OP-IC		
Türkiye	Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol	CRPD-OP	Evet	

Türkiye'nin Bireysel Başvuru Usulünü Kabul Edip Etmediğine Dair Güncel Tablo:

Ülke	Sözleşme Adı	Sözleşme Kısaltması	Bireysel Başvuru	Kabul Durumu
Türkiye	İşkenceye Karşı Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CAT, Art.22	Evet	02 Ağu 1988
Türkiye	Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol	CCPR-OP1	Evet	24 Kas 2006
Türkiye	Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeye Karşı Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CED, Art.31	-	
Türkiye	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi İhtiyari Protokolü	CEDAW-OP	Evet	29 Ekim 2002
Türkiye	Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CERD, Art.14	N/A	
Türkiye	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye ek ihtiyari protokol	CESCR-OP	Hayır	
Türkiye	Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme kapsamında bireysel şikâyet prosedürü	CMW, Art.77	Hayır	27 Eylöl 2004
Türkiye	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol	CRC-OP-IC		
Türkiye	Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol	CRPD-OP	Evet	

Örnek form:

SUBMISSION FORM OF INDIVIDUAL COMMUNICATIONS TO TREATY BODIES

Please provide answers to **all areas of the form**. Submissions in languages other than **English, French, Russian or Spanish** will not be processed. The completed form should enable treaty bodies to determine the nature and scope of your complaint for the purposes of registration. If needed, please include as an attachment any additional, chronologically-ordered factual information. (Maximum word limit of this attachment: 10,000). Please check the **Guidelines for submission of individual communications to treaty bodies** for further assistance on how to complete this form.

1. Committee to which the communication is submitted:

2.

Click or tap here to enter text.

3.

Click or tap here to enter text.

Click or tap here to enter text.

Click or tap to enter a date

AVRUPA KONSEYİ DENETİM MEKANİZMALARI

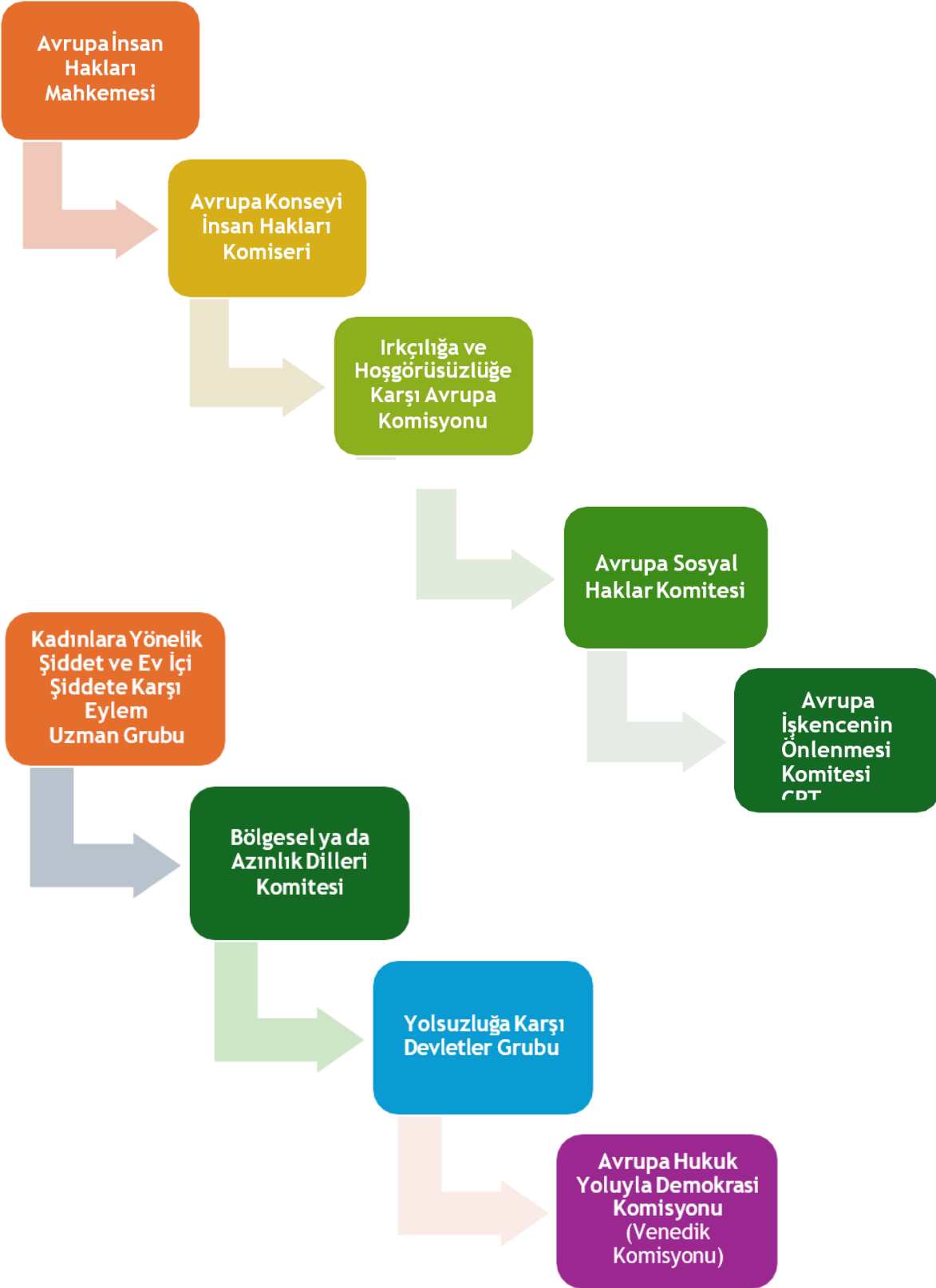
Avrupa Konseyi Statüsü'nün 1. maddesinin (a) bendine göre, “Avrupa Konseyi'nin amacı, üyeleri arasında, ortak mirasları olan ölkü ve ilkeleri korumak ve yaymak ve siyasi, ekonomik ilerlemelerini sağlamak amacıyla daha sıkı bir birlik yaratmaktır.” Bu amacın gerçekleştirilmesi için Avrupa Konseyi'nin her üyesi, Statü'nün 3. maddesi uyarınca, hukukun üstünlüğünü ve kendi yetkisi altında bulunan herkesin insan haklarından ve temel özgürlükten yararlanmasını sağlama yükümlülüğünü kabul eder.

Sözleşmesel denetim organları ve yargı organı (AİHM) dışında katılım hakkı bakımından özel önem taşıyan Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'dir. Avrupa Konseyi içinde mahalli yönetimleri temsil eden kurumdur. Biri Yerel yönetimler odası, diğeri de Bölgesel yönetimler odası olmak üzere iki meclise bölünmüştür, bir sekreterlik ve kongre tarafından 5 yılda bir seçilen bir genel sekretere sahiptir. Avrupa Konseyi Kongresi, yerel ve bölgesel makamların, tüm vatandaşların karar alma sürecinde aktif rol alabilmelerini sağlayarak sivil katılımı teşvik etme sorumluluğuna sahip olduğuna inanmaktadır. Yerel ve bölgesel makamların STK'larla yapıcı bir diyalog kurarak endişelerinin sistematik bir şekilde dikkate alınmasını sağlamaları da önemlidir. Kongre, 2008 yılında 260(2008) sayılı “Avrupa Konseyi üye devletlerinde yerel ve bölgesel makamlar ile sivil toplum kuruluşları arasında ortaklık” kararında Avrupa Konseyi INGO'lar Konferansı ile birlikte yayınlanan ortak memorandumda da görüldüğü üzere, yerel ve bölgesel makamlar ile STK'lar arasındaki işbirliğinin önemini her zaman kabul etmiştir.

BePART online derlemesi, Kongre, STK'lar Konferansı ve Seçim ve Katılımcı Demokrasi Bölümü tarafından ortaklaşa geliştirilen yeni bir projedir. Haziran 2022'de başlatılan bu proje, kamu makamları ve STK'lara Kuralların başarılı bir şekilde uygulanmasına ilişkin en iyi uygulamaları paylaşma fırsatı sunmaktadır. Bu derleme, yerel demokrasinin kalitesini artırma çabalarında yerel ve bölgesel yönetim aktörlerini desteklemek için 2021 yılında Kongre tarafından başlatılan çevrimiçi araç be-Open'i tamamlamaktadır.

Avrupa Konseyi Denetim Usulleri:

İnsan Hakları Komiseri

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 14 Numaralı Protokol gereği İnsan Hakları Komiseri'nin Sözleşme'nin 36/3 maddesi çerçevesinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önündeki davalara üçüncü taraf sıfatıyla katılması mümkündür. Komiser, Avrupa Konseyi üyesi devletleri ziyaret eder ve bu ziyaretlere ilişkin raporlar hazırlar.

İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI)

- İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu, 1993 yılında kurulmuştur. Komisyon'un kuruluşu herhangi bir Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne dayanmamaktadır. İrkçilik ve hoşgörüsüzlükle ilgili konularla ilgilenen bağımsız bir insan hakları izleme kuruluşudur. Tüm Avrupa Konseyi üye devletleri ECRI'nin kapsamındadır.
- ECRI, analizlerini ve her ülkenin tespit edilen sorunlarla nasıl başa çıkabileceğine dair tavsiyelerini içeren raporlar hazırlar. Her yeni ülke raporunun hazırlanmasından önce ECRI Raportörleri için bir temas ziyareti düzenlenir.
- ECRI'nin raporları taslak halindeyken önce ilgili üye devlete ve ulusal makamlarına gizli bir diyalog süreci için iletilir. Raporun içeriği bu diyalog ile beraber gözden geçirilebilir.

Avrupa Sosyal Haklar Komitesi

Avrupa Sosyal Şartı'nda belirtilen taahhütlere saygı gösterilmesi Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'nin denetimine bağlı tutulmuştur. Komite'nin bağımsız ve yansız nitelikte on beş üyesi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından altı yıl görev süresiyle seçilir, bu görev süresi bir kez yenilenebilir. Komite taraf Devletlerin ulusal durumlarının Şart'a uygun olup olmadığına karar verir.

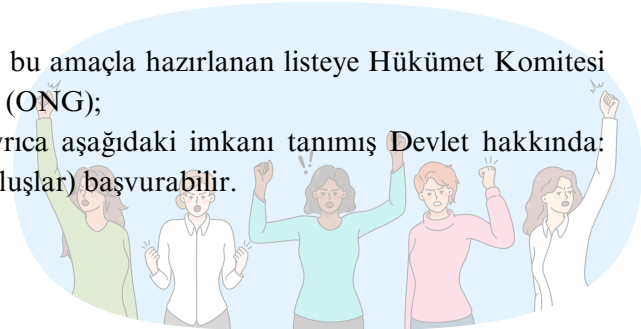
Ulusal raporlar üzerinden yapılan bir denetim usulü Taraf Devletler her yıl bir rapor sunar, bu raporda Şart'ı hukuken ve fiilen nasıl uyguladıklarını açıklarlar. Her rapor Şart'ın kabul edilen hükümlerinin bir kısmı için verilir. Komite raporları inceler ve ulusal durumların Şart'a uygun olup olmadığına karar verir. Kararlarına "sonuçlar" denir. Bunlar her yıl yayınlanır.

Toplu şikâyet usulü 1995'de imzaya açılan ve 1998'de yürürlüğe giren bir Protokol, Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'ne, Şart'ın ihlal edildiği iddiaları ile başvuru olanağı tanımıştır. Türkiye toplu şikâyet usulüne taraf değildir.

Kimler Başvurabilir?

Bu usulü kabul eden bütün Devletler için:

1. CES, BUSINESSEUROPE ve et OIE1;
2. Avrupa Konseyinde katılma yetkisi tanınmış ve bu amaçla hazırlanan listeye Hükümet Komitesi tarafından kaydedilmiş olan hükümet dışı kuruluşlar (ONG);
3. İlgili Devletin sendikaları ve işveren örgütleri;– Ayrıca aşağıdaki imkanı tanımış Devlet hakkında: Ulusal hükümet dışı kuruluşlar (Ulusal gönüllü kuruluşlar) başvurabilir.

Toplu şikâyet dosyası aşağıdaki bilgi öğelerini içermelidir:

a. şikâyette bulunan örgütün ismi ve adresi; b. şikâyeti yapan ve imzalayan kişinin örgütü bağlayıcı hareket yetkisini kanıtlayan belge; c. şikâyet edilen devlet; d. Şart'ın ihlâl edildiği iddia olunan kuralları; e. şikâyetin konusu; başka bir anlatımla şikâyet edilen Devletin Şart'ı hangi konu veya konularda yerine getirmediği, bu iddialara uygun kanıtlar; kanıtlayıcı belgeler.

Şikâyet dilekçesi yukarıda belirtilen 1. ve 2. kesimde yer alan örgütler bakımından İngilizce veya Fransızca yazılmış olmalıdır. Diğerleri bakımından (3. ve 4. kesimlere girenler), dilekçe ilgili Devlet'in resmi dil veya dillerinden birinde yazılmış olabilir. Şikâyet Komite tarafından incelenir, biçim koşulları yerine getirilmiş ise Komite dilekçenin kabul edilebilirliğine karar verir. Şikâyet kabul edilebilirliğine bulunduğu takdirde taraflar arasında karşılıklı dilekçe değişimi yoluyla oluşan bir yazılı usul izlenir. Komite'nin herkese açık bir sözlü toplantı düzenleme olasılığı da bulunmaktadır. Komite daha sonra şikâyetin esası hakkında bir karar alır. Bu karar taraflara ve Bakanlar Komitesi'ne bir raporla bildirilir, rapor en geç bildirimini izleyen dört ay içinde kamuya açıklanır.

Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi

Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, (Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi, CPT), İşkencenin ve Gayriinsani ya da Küçültücü Ceza veya Muamelenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi'nin denetim organıdır. İşkencenin Önlenmesi Komitesi, ilgili taraf devletlerin kendisiyle iş birliğinden kaçınması ya da Komite'nin tavsiyeleri olduğunda işkencenin önlenmesi için iyileştirme yapmaması halinde kamuoyuna açıklama yapmaya karar verebilmektedir. Bu yetki, Türkiye'ye karşı kullanılmıştır.

Komite ziyaretleri periyodik ya da ad hoc ziyaretler şeklinde olabilir. Komite, resen ziyarette bulunabilir, taraf devletin daveti üzerine de ziyarette bulunabilir. Taraf devlet daveti üzerine gerçekleştirilen ilk ziyaret, 1996 yılında gerçekleştirilen Türkiye ziyaretidir. Türkiye'ye yönelik son ziyaret Şubat 2024'te yapılmıştır

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu (GREVIO)

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)'nin denetim organıdır.

GREVIO kısaltmasıyla bilinen ve bağımsız uzmanlardan oluşan yapı olan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu'dur.

- GREVIO, Tarafların Sözleşme hükümlerini hayata geçirmek için aldıkları yasal ve diğer tedbirleri değerlendiren ülke raporları hazırlar.
- Taraflar Komitesi, GREVIO değerlendirme raporlarına dayanarak Taraf Devletlere tavsiyelerde bulunur ve bunların uygulanmasını takip eder. Taraflar Komitesi İstanbul Sözleşmesi'ne Taraf Devletlerin temsilcilerinden oluşan siyasi yapıdır.
- GREVIO, hakimler, akademisyenler, sosyal hizmet uzmanları ve kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle ilgili konularla ilgilenen diğer profesyoneller gibi bağımsız ve tarafsız uzmanlardan oluşur. İstanbul Sözleşmesi'nin 66. Maddesi GREVIO üyeliğini düzenlemektedir. Bu madde GREVIO'nun 10 ila 15 üyesi olmasını öngörmektedir.

1 Temmuz 2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmiştir ve artık bu sözleşmeye taraf bir devlet değildir.

Bölgesel ya da Azınlık Dilleri Komitesi

Bölgesel ya da Azınlık Dilleri Avrupa Şartı'na taraf devletler, Şart'a taraf oldukları ilk bir yıl içinde, daha sonra da periyodik olarak her üç yılda bir Uzmanlar Komitesi'ne (Bölgesel ya da Azınlık Dilleri Komitesi) rapor sunmakla yükümlüdürler. Türkiye taraf değildir.

Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu

Türkiye, 1 Ocak 2004 tarihinde Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'na üye olmuştur.

Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu, taraf Devletlere ilişkin değerlendirme raporları ve ilgili Devletlerin değerlendirme raporlarında belirtilen tavsiyelere uyup uymadıklarını tespit eden raporları hazırlamaktadır.

İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu (GRETA)

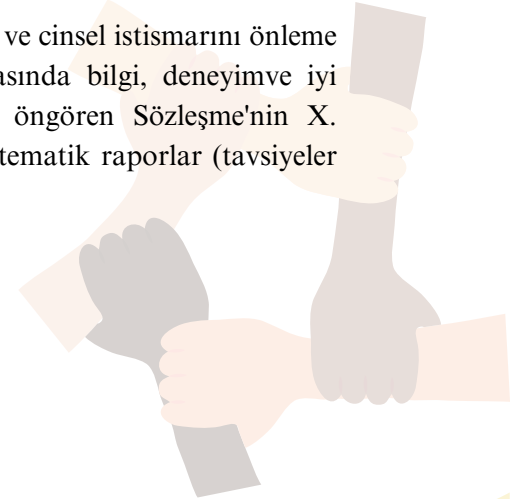
Bağımsız ve yüksek nitelikli uzmanlardan oluşan teknik bir organdır. İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu (GRETA) ve Sözleşmeye Taraf Devletlerin Bakanlar Komitesindeki temsilcilerinden ve Avrupa Konseyi üyesi olmayan Taraf Devletlerin temsilcilerinden oluşan daha siyasi bir organı vardır. Buna taraflar komitesi denir.

Taraflar Komitesi.

- GRETA, Sözleşmenin uygulanmasının izlenmesinden sorumludur. Rapor ve değerlendirme prosedürü yayımlar.
- Taraflar Komitesi, GRETA'nın raporuna ve vardığı sonuçlara dayanarak bir Tarafa özel tavsiyelerde de bulunabilir.

Lanzarote Komitesi

- Lanzarote Komitesi (Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi Taraflar Komitesi), Tarafların Lanzarote Sözleşmesi'ni etkin bir şekilde uygulayıp uygulamadıklarını izlemek üzere kurulmuş bir organdır. Her ilgili ülkeye soru sorar ve yanıtlara göre rapor hazırlar.
- İzleme döngüleri vardır.
- Bu izleme mekanizması, Taraflar Komitesi'nin çocukların cinsel sömürüsü ve cinsel istismarını önleme ve bunlarla mücadele etme kapasitelerini geliştirmek için Devletler arasında bilgi, deneyim ve iyi uygulamaların toplanmasını, analizini ve değişimini kolaylaştıracağını öngören Sözleşme'nin X. Maddesinde öngörülmüştür. Lanzarote Komitesi anketler, soru formları, tematik raporlar (tavsiyeler dahil) ve Devlet uyum raporları hazırlar.

Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu)

Türkiye, 1990 yılındaki kuruluşundan bu yana Komisyon'un üyesidir. Venedik Komisyonu, Anayasalar konusunda Avrupa Konseyinin Danışma organıdır. Komisyonun resmi adı resmi adıyla "Demokrasi Yoluyla Hukuk İçin Avrupa Komisyonu'dur. Avrupa Konseyi üyesi ülkelere hukuki öneriler oluşturmak, hukuki ve kurumsal yapılarını demokrasi, insan hakları ve hukuk alanındaki deneyimlerini Avrupa standartları çerçevesinde oluşturulmasına destek sunmaktadır. Komisyon ülkesi ülkeleri ziyaret eder ve Yargısal hukuksal sorunlar konusunda öneriler sunar ve raporlama çalışması yapar.

Avrupa Konseyi'nin Yargı Organı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 4 Kasım 1950'de İnsan Hakları Bildirisinde bulunan hakları güvence altına almak için Avrupa Konseyi üye devletlerin üzerinde anlaştıkları metindir. Türkiye sözleşmeyi 18 Mayıs 1954'te onaylamış ve 28 Ocak 1987'de bireysel başvuru hakkını tanımıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin yargı ve denetim organı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olup mahkeme, sözleşme ve ek protokollerle güvence altına alınmış olan temel hakların çiğnenmesi durumunda bireylerin, toplulukların, tüzel kişilerin ve diğer devletlerin, belirli usul ve kurallar dahilinde başvurabileceği bir yargı merciidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalayan ülkelerden biri tarafından Sözleşmede ve Ek Protokollerde belirlenen haklarının ihlal edildiğini düşünen herkes mahkemeye başvurma hakkına sahip olup A.İ.H.S 35. maddesine göre başvuru sahibin yukarıda bahsi geçen Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Yolu da dahil olmak üzere tüm iç hukuk yollarını tüketmesi ve Anayasa Mahkemesinin kesin karar tarihinden sonra 4 ay içinde mahkemeye başvurması gerekmektedir.

MAHKEMENİN ADI :

The Registrar

European Court of Human Rights Council of Europe

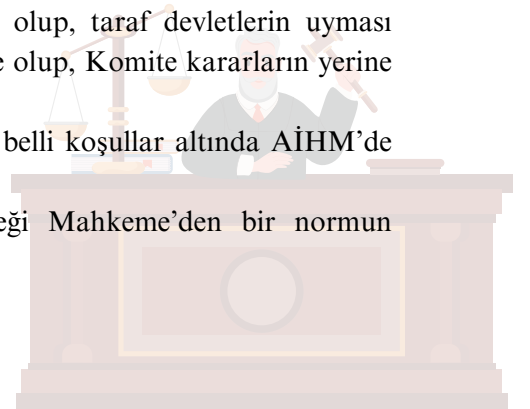
ADRESİ:

67075 STRASBOURG CEDEX FRANCE

AİHM'nin verdiği nihai kararlar taraf devletler için bağlayıcı nitelikte olup, taraf devletlerin uyması zorunludur. Mahkemenin son kararı Bakanlar Komitesi'ne gönderilmekte olup, Komite kararların yerine getirilmesini gözetmekle görevlidir.

•**Üçüncü taraf başvuruları:** AİHM Usul Tüzüğü'nün 44. maddesine göre belli koşullar altında AİHM'de üçüncü kişiler bireysel başvuru prosedürüne müdahil olabilmektedir.

•**Danışma Görüşü:** Dava açmak dışında AİHS ek 16. Protokol gereği Mahkeme'den bir normun yorumlanması için Danışma Görüşü istemek

MADDE 47

DANIŞMA GÖRÜŞLERİ

1. Mahkeme, Bakanlar Komitesi'nin istemi üzerine, Sözleşme ve protokollerinin yorumlanması ile ilgili hukuki meseleler konusunda danışma görüşleri verebilir.
2. Ancak bu görüşler, ne Sözleşme'nin 1. bölümünde ve protokollerinde belirlenen hak ve özgürlüklerin içeriği veya kapsamı ile ilgili sorunlara, ne de Mahkeme veya Bakanlar Komitesi'nin Sözleşme'de öngörülen bir başvuru sonucunda karara bağlamak durumunda kalabileceği diğer sorunlara ilişkin olabilir.
3. Bakanlar Komitesi'nin Mahkeme'den görüş isteme kararı, Komite'ye katılma hakkına sahip temsilcilerin oy çoğunluğuyla alınır.

•**Actio Popularis (Halk Davası):** Toplumun yararı gözetilerek üçüncü şahıs tarafından açılmış davadır. Herhangi bir bireysel uygulama tedbiri bulunmaksızın, belirli bir kanunun, haklarını ihlal ettiğini iddia etme imkânı, davranışlarını değiştirmesi talep edilen veya yargılanma riskiyle karşı karşıya olan ya da ilgili mevzuattan doğrudan etkilenme riski altında bulunan kişiler topluluğuna ait bir birey için dava açma hakkı bulunmaktadır (Tânase/Moldova [BD], § 104; Michaud/Fransa, §§ 51-52; Sejdić ve Finci/Bosna Hersek [BD], § 28).

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

TUR - 2022/2
Başvuru formu

Başvuru Formu hakkında

Başvuru formu resmi ve hukuki bir belge olup hak ve yükümlülüklerinizi etkileyebilecek niteliktedir. Lütfen, "Başvuru formunun doldurulmasına ilişkin açıklamalar" başlıklı belgedeki talimatları dikkate alınız. Başvuru formunda, durumunuzu ilgilendiren tüm bölümleri doldurarak ilgili bütün belgeleri forma ekleyiniz.

Bu başvuru formu sadece Adobe Reader 9 ya da daha sonraki versiyonları ile çalışmaktadır (programı www.adobe.com adresinden indirebilirsiniz). Başvuru formunu doldurmadan önce Adobe Reader programını kullanarak kaydediniz ve daha sonra çıktı alarak posta yolu ile Mahkeme'ye gönderiniz.

Hatırlatma: Başvuru formu eksiksiz bir şekilde doldurulmadığı takdirde kabul edilmeyecektir (Mahkeme İçtüzüğü Madde 47). Özellikle, İçtüzüğün 47§2 (a) hükmü uyarınca, olaylar, şikâyetler ve kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluk MUTLAKA başvuru formunda bu amaçla ayrılmış ilgili bölümlerde belirtilmiş olmalıdır. Eksiksiz olarak doldurulmuş başvuru formu, Mahkeme'nin başka belgelere ihtiyaç duymadan başvurunuzun konusunu ve kapsamını belirlemesine olanak verecek şekilde olmalıdır.

<p>Barkod etiketi</p> <p>Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından gönderilmiş barkod etiketiniz varsa aşağıdaki kutunun içerisine bir adet barkod etiketini yapıştırınız.</p> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	<p>Kayıt veya referans numarası</p> <p>Mahkeme'nin, bu şikâyetlerinize ilişkin tarafınıza bildirdiği bir kayıt veya referans numarası varsa bu numarayı aşağıda belirtiniz.</p> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
---	--

A. Başvurucu

<p>A.1 Başvurucu (Gerçek kişi)</p> <p>Bu bölüm, sadece gerçek kişiler tarafından yapılan bireysel başvurulara mahsustur. Başvurucu tüzel kişi ise lütfen A.2. bölümüne geçiniz.</p> <p>1. Soyadı</p> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/> <p>2. Adı</p> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	<p>A.2. Başvurucu (Tüzel kişi)</p> <p>Bu bölüm, sadece tüzel kişiler tarafından yapılan başvurulara mahsustur (şirket, sivil toplum örgütü, dernek veya diğer yasal kurum veya kuruluşlar). Bu durumda, lütfen D.1. bölümünü de doldurunuz.</p> <p>10. Kuruluş Adı</p> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/> <p>11. Sicil numarası (eğer varsa)</p> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
---	--

Başvuru Formunu güncel olarak indirmek için:

https://www.echr.coe.int/d/application_form_tur?p_1_back_url=%2Fsearch%3Fq%3Dapplicat ion%2Bform%26delta%3D20%26start%3D2

Başvuru formunun bütün bölümlerini doldurduktan sonra, ilgili belgelerin kopyaları ile birlikte aşağıdaki adrese gönderiniz: “The Registrar European Court of Human Rights Council of Europe 67075 Strasbourg cedex France” Başvurunuzu iadeli taahhütlü göndermeniz tercih edilmektedir. Mahkeme’ye başvurunuzu, ulusal mahkemeler tarafından verilmiş nihai karardan itibaren 4 ay içinde sunmanız gerekmektedir. Mahkeme’nin dikkate aldığı tarih, gönderdiğiniz başvurunun posta damgasındaki tarihtir. Başvuruların yalnızca posta yoluyla gönderilebileceği hususuna lütfen dikkat ediniz.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu rehberde, katılım hakkı hem teorik hem de uygulama anlamında ele alınmaya çalışılmıştır. Rehber boyunca ifade edildiği üzere, katılım hakkı, katılımcı demokrasinin hayat bulduğu temel haklardan biridir. Bu hak, hem bireysel bir nüveyi içermekte, hem de sivil toplumun kendi çalışma alanlarında demokratik karar alım süreçlerine etki edebilmesi bağlamında kamusal ve kolektif bir içeriği haizdir. Bu yüzden de hem toplu/ kolektif mekanizmaları ve sivil toplumu içerir, hem de bireysel ve aktif yurttaş katılımını mümkün kılar.

Katılım hakkının sağlanabildiği mecralar, hem ulusal hem uluslararası kuruluşlardır. Bu sebeple hem ulusal mekanizmalara, idari ve yargısal yapılara hem de uluslararası mekanizmalara katılım hakkının tartışılması ve göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Katılım hakkı, uluslararası insan hakları metinlerinde tanınmaya başlandığı gibi ulusal mekanizmalar ve ulusal mevzuatta da kendine yer bulmaktadır. Aktif yurttaşlığın ve demokrasinin sadece seçimden seçime oy kullanmakla sınırlı olarak görülmeyen niteliksel tanımı, bizleri katılım hakkının aktif olarak kullanılabilceği bir müzakereci demokrasi deneyimine götürür. Yerel düzeyden ulusal düzeye, ulusal yapılardan uluslararası mekanizmalara kadar kademe kademe kullanılan katılım hakkı ile vatandaşlar, hak sahipleri ve tüm paydaşlar, yaşadıkları bölgelerde karar alım ve yasa yapım süreçlerine etki edebilirler.

Yargısal düzeyde stratejik metotlar ve stratejik davalama olanaklarının sağladığı imkanlarla da kullanılabilcek katılım hakkı, böylece salt idari mekanizmalarla değil, tüm kurumsal düzeyde kendisine imkan bulabilir.

Bu rehberin amacı, katılım hakkını hem bütün boyutlarıyla ele almak, hem de uygulamadaki iyi örneklerle etkili ve aktif bir katılım hakkının, karar alım süreçlerini demokratikleştirmedeki rolünü daha iyi anlatmaktır. Bu amaçla rehberin tüm okuyuculara faydalı olmasını umuyor, yeni katılım modelleriyle rehberi güncelleştirmeyi umuyoruz.

Saygılarımızla

ADİL YARGILANMA HAKKINA ERİŞİM DERNEĞİ

Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği (AYHED)
Association for Access to the Right to a Fair Trial

Kayalıbağ Mah. Turhan Cemal Beriker Bulvarı
Ziya Algan İşm. K:1 No:206 Seyhan-ADANA

T: +90 533 474 79 33

www.ayhed.org.tr

email: info@gmail.com

Kapak Tasarım: Seyit Ozalit Dijital Baskı Merkezi
Basım Yeri ve Tarihi : ADANA - Mayıs 2024